

VEILIGHEIDSONDERZOEK LEERLINGEN 2022-2023

**SCHOOLRAPPORT
WERELDWIJS**

INHOUDSOPGAVE

1. Inleiding	3
2. Rapportverantwoording	4
3. Leerlingkenmerken	5
4. Leerlingen die niet worden gepest	6
4.1. Worden klasgenoten gepest en hoe vaak wordt er gepest?	6
4.2. Waar en door wie wordt er gepest?	8
4.3. Hoe wordt er gepest?	10
4.4. Met wie praat je er over als er gepest wordt?	12
4.5. Als iemand wordt gepest, weet ik wat ik moet doen	13
5. Leerlingen die wel worden gepest	14
5.1. Hoe vaak word je gepest?	14
5.2. Waar en door wie word je gepest?	15
5.3. Hoe word je gepest?	17
5.4. Hoe voel je je en wat doe je als je wordt gepest?	19
5.5. Met wie praat je er over dat je gepest wordt?	21
5.6. Ik weet wat ik moet doen als ik gepest word	22
6. Verschillende rollen bij pestgedrag	23
6.1. De pester	23
6.2. De gepeste	27
6.3. De omstander	28
7. Pesten en de groep	29
7.1. Praten over pesten in de groep	29
7.2. Toezicht op pestgedrag	30
7.3. Gedrag van de leerkracht	32
8. Welzijn	33
9. Veiligheid	34
10. Algemene aanbevelingen	35

1. INLEIDING

Om als school voortdurend te blijven werken aan de kwaliteit, hebt u onder meer inzicht nodig in de **resultaten van de school en de tevredenheid van personeel, ouders en leerlingen**. Daarnaast is het van belang inzicht te hebben in de mate en hoedanigheid van eventueel **pestgedrag**, en daarmee samenhangend **de veiligheid**, op school. De onderzoeken van de Onderzoek & Innovatie Groep helpen scholen om inzicht te krijgen in onder andere tevredenheid en veiligheid. In dit rapport gaat het over de veiligheid van de leerlingen van Wereldwijs.

Opbouw van het rapport

Het doel van het onderzoek is het meten van pestgedrag/veiligheid in de school. De resultaten kunnen als leidraad dienen om als team zicht te krijgen op de mate en hoedanigheid van pestgedrag en de veiligheid op school. Op basis van de onderzoeksresultaten kan nagedacht worden over het beleid op school om pestgedrag te voorkomen en aan te pakken en de veiligheid te verbeteren/optimaliseren. De hoofdstukindeling van het rapport is als volgt:

- Het eerste hoofdstuk bevat de inleiding.
- In het tweede hoofdstuk treft u de rapportverantwoording aan. Hierin leest u onder welke condities het onderzoek is uitgevoerd.
- In hoofdstuk drie staan de leerlingkenmerken. Deze kenmerken schetsen een achtergrondbeeld van de school.
- Het onderzoek maakt onderscheid of een kind *wel* of *niet* wordt gepest. De resultaten van de kinderen die **niet worden gepest** staan in **hoofdstuk vier**. De resultaten van de kinderen die hebben aangegeven dat ze **wel worden gepest** staan in **hoofdstuk vijf**.
- Hoofdstuk zes gaat over de verschillende rollen met betrekking tot pestgedrag.
- In hoofdstuk zeven gaat het over pesten en de groep.
- In hoofdstuk acht gaat het over het welzijn van de leerlingen
- Hoofdstuk negen gaat over de veiligheid.
- In hoofdstuk tien worden enkele algemene aanbevelingen gegeven.

Leeswijzer

Neem de hoofdstukken in volgorde (1,2,3 etc) achter elkaar door. De opbouw van het rapport is hierop afgestemd.

Het rapport is gebaseerd op de antwoorden van de leerlingen. Wat u leest is dus een weergave zoals de leerlingen de veiligheid op school beleven. De antwoorden zijn objectief verwerkt en er een rapport van gemaakt. Het betreft hier niet een waardeoordeel over de school en/of de leerkracht(en). Het rapport geeft u inzicht in hoe het er op uw school voor staat met betrekking tot het pesten. Dit kan helpen om pesten op uw school te voorkomen en/of aan te pakken.

Stichting School en Veiligheid

Bij Stichting School en Veiligheid kunt u terecht voor advies en ondersteuning op het terrein van sociale veiligheid. U kunt kosteloos gebruik maken van één van de vier ambassadeurs die hiervoor worden ingezet. Via onderstaande link leest u hierover meer:

<https://www.schoolenveiligheid.nl/po-vo/visie/uw-ambassadeurs-sociale-veiligheid/>

2. RAPPORTVERANTWOORDING

Respons

Er konden 47 leerlingen uit groep 6 t/m 8 van Wereldwijs deelnemen aan het onderzoek. Van deze 47 leerlingen hebben er 42 leerlingen deelgenomen aan het onderzoek en de vragenlijst ingevuld. De respons bedraagt hierdoor 89%.

Representativiteit

Door de respons van 89% is het onderzoek representatief en betrouwbaar voor de onderzochte populatie.

Data

Het onderzoek is gestart in week 11 en afgerond in week 11.

Methodiek

Het onderzoek is kwantitatief via het internet uitgevoerd. De leerlingen konden hun antwoorden geven op basis van gesloten vragen en meerkeuzevragen. Tevens is aan de leerlingen de mogelijkheid geboden om in eigen woorden nog opmerkingen te maken.

Weergave resultaten

De resultaten zijn in het rapport schriftelijk verwerkt en worden ondersteund door grafieken. In de grafieken kunnen afrondingsverschillen van 1% voorkomen.

Bij sommige meerkeuzevragen konden de leerlingen meerdere antwoordmogelijkheden aanklikken. Daarom kunnen de totaalpercentages van de antwoorden boven de honderd procent uit komen.

Bronvermelding

Veiligescholen.nl maakt op het gebied van pesten gebruik van de kennis en expertise van Pestweb/School & Veiligheid. In dit rapport is in de hoofdstukken 'verschillende rollen bij pestgedrag' en 'aanbevelingen' gebruik gemaakt van informatie van Pestweb en St. School & Veiligheid.

Aansprakelijkheid

Het Veiligheidsonderzoek is afgenomen door de school zelf. Veiligescholen.nl neemt geen verantwoordelijkheid voor- en kan niet aansprakelijk gesteld worden voor onderzoeken welke niet of niet geheel conform de richtlijnen van Veiligescholen.nl zijn uitgevoerd.

3. LEERLINGKENMERKEN

Onderstaand treft u de leerlingkenmerken aan van Wereldwijs.

Tabel 1

Wereldwijs	Kenmerk
52% jongens 48% meisjes	<i>Sekse leerlingen</i>
7 jaar % 8 jaar 0% 9 jaar 12% 10 jaar 24% 11 jaar 45% 12 jaar 19% 13 jaar 0%	<i>Leeftijd leerlingen</i>
5 jaar	<i>Hoe lang zit je op deze school? (gemiddelde)</i>
ja 5% nee 95% weet ik niet 0%	<i>Heb je een klas overgedaan of overgeslagen?</i>
ja 95% nee 5%	<i>Snap je het verschil tussen plagen en pesten?</i>
ja 10% nee 90%	<i>Ben je gepest de laatste weken?</i>
ja 12% nee 88%	<i>Pest je zelf wel eens?</i>

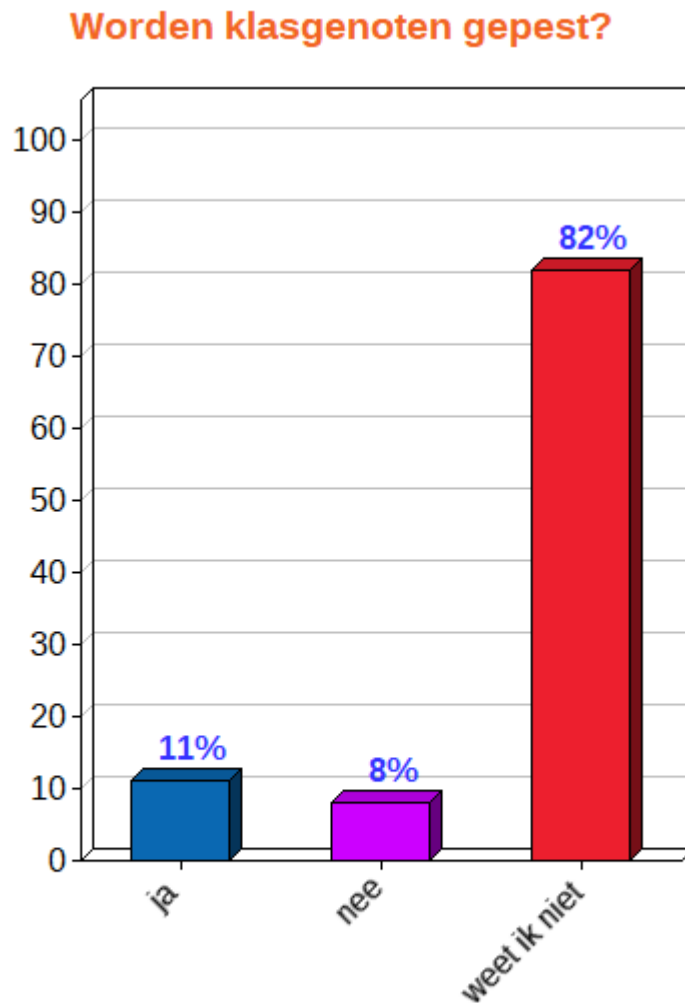
Uit tabel 1 blijkt dat 10% van de leerlingen geconfronteerd wordt met pestgedrag en 90% niet. De resultaten van de leerlingen die **niet gepest** worden, staan in hoofdstuk 4. De resultaten van de leerlingen die **wel gepest** worden, staan in hoofdstuk 5.

4. LEERLINGEN DIE NIET WORDEN GEPEST

Van de 42 leerlingen hebben 38 leerlingen (90%) aangegeven dat ze zelf niet worden gepest. Aan deze leerlingen is vervolgens gevraagd of andere kinderen worden gepest. Indien leerlingen op deze vraag 'ja' hebben geantwoord, werden hen nog enkele andere vragen gesteld. De percentages bij de figuren 2 tot en met 7 zijn dus gebaseerd op het percentage leerlingen uit figuur 1 dat denkt dat andere kinderen gepest worden.

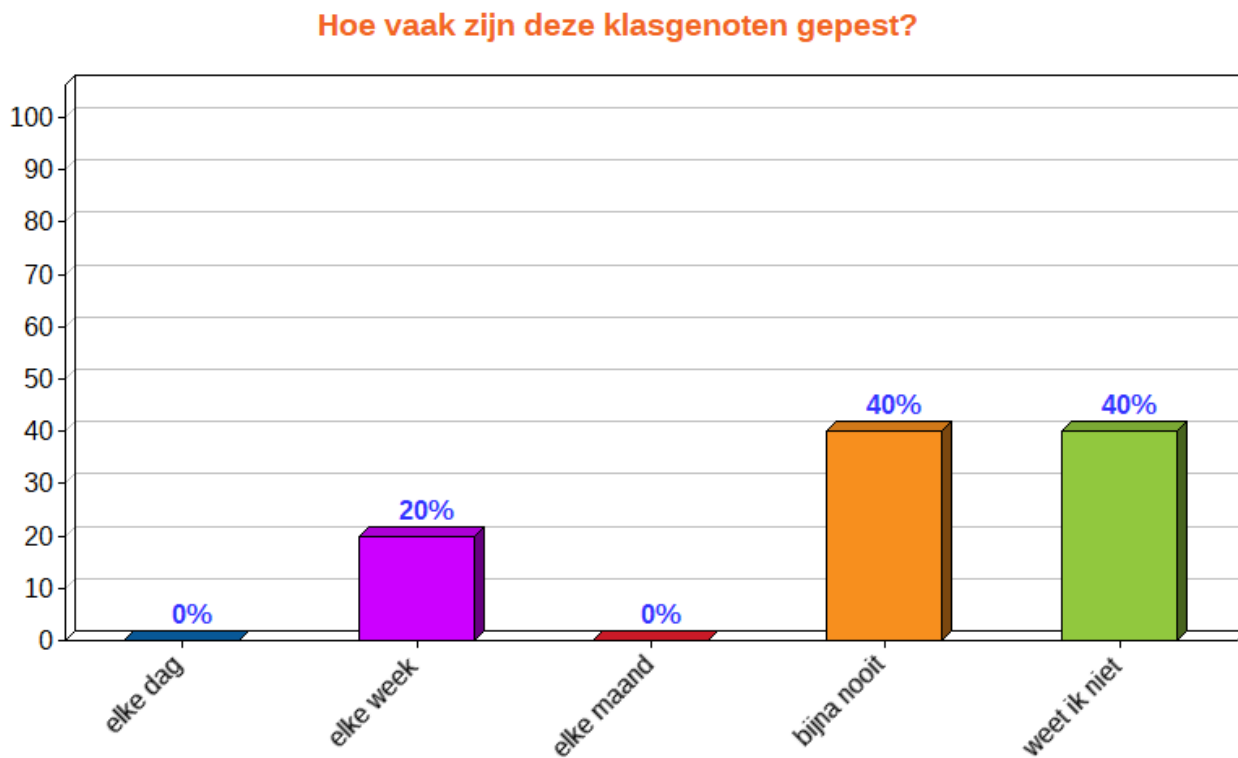
4.1. Worden klasgenoten gepest en hoe vaak wordt er gepest?

Figuur 1

Uit figuur 1 blijkt dat 11% van de leerlingen die heeft aangegeven zelf niet te worden gepest, denkt dat er klasgenoten zijn die worden gepest. Aan deze leerlingen zijn nog enkele vragen voorgelegd, waarvan de resultaten op de volgende pagina's te vinden zijn.

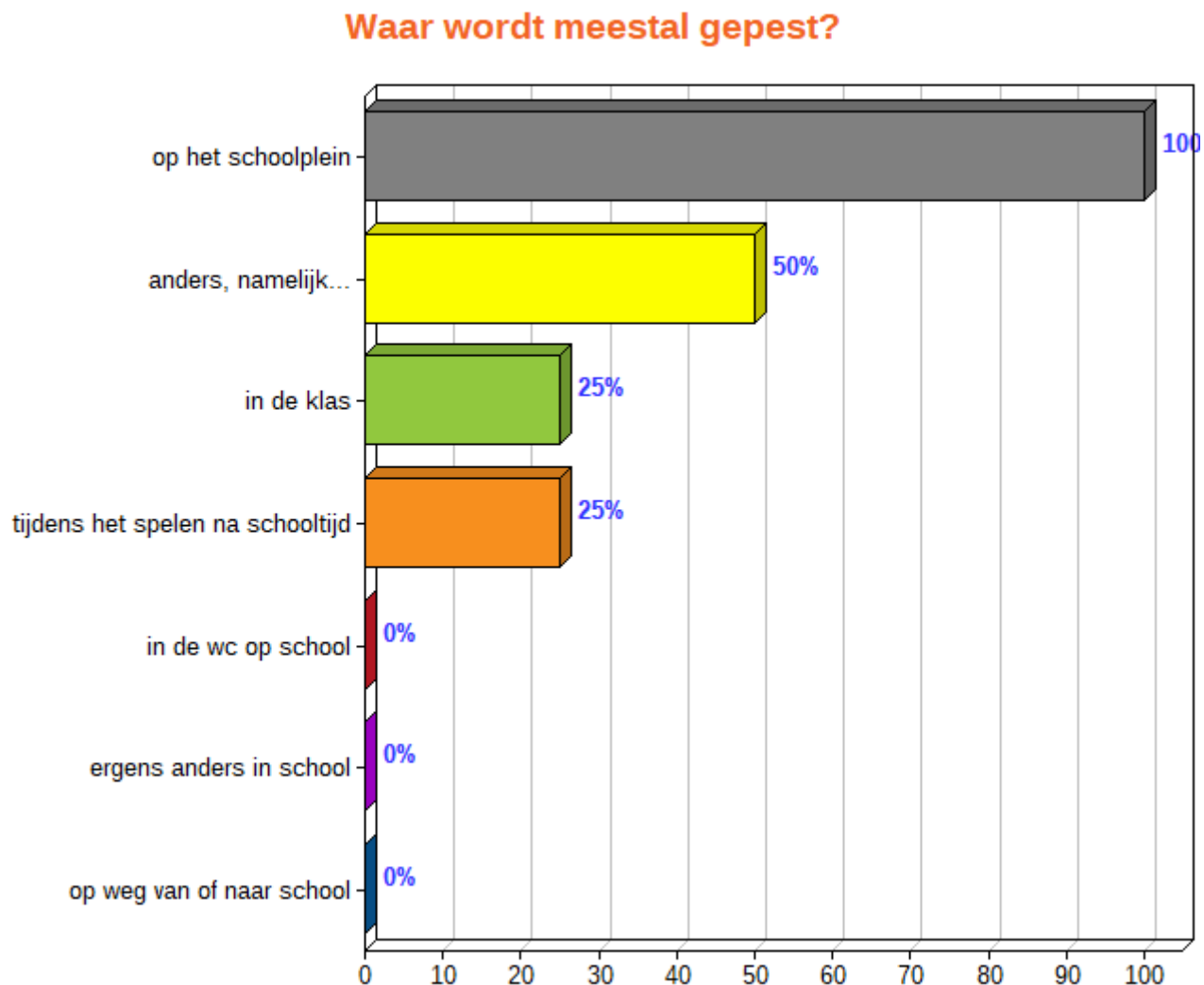
Figuur 2

Figuur 2 laat zien hoe vaak klasgenoten worden gepest. Is dit dagelijks, wekelijks, maandelijks of bijna nooit. Verder blijkt uit figuur 2 welke deel van de leerlingen heeft aangegeven niet te weten hoe vaak klasgenoten gepest worden.

4.2. Waar en door wie wordt er gepest?

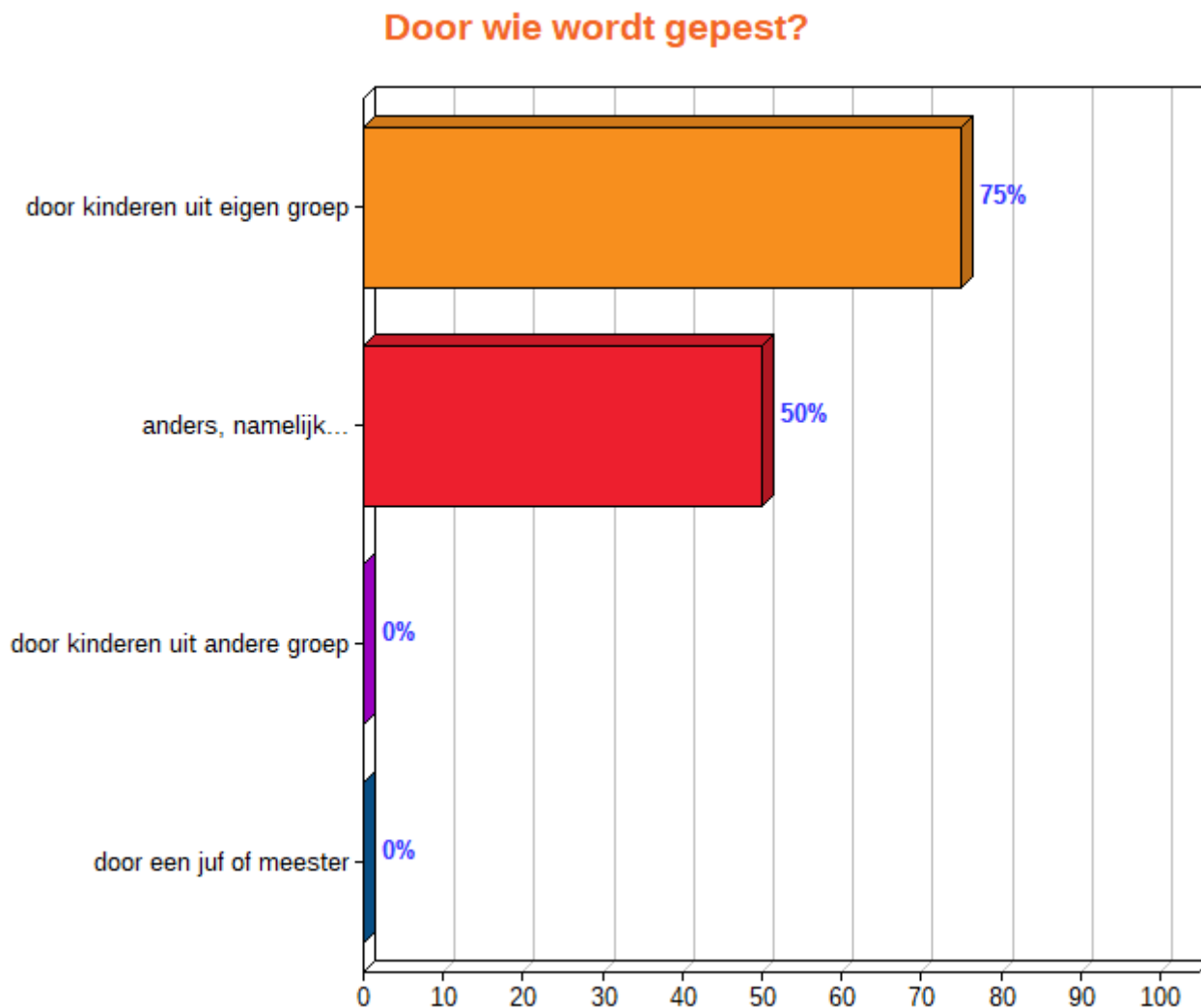
Figuur 3

Figuur 3 geeft aan waar meestal wordt gepest. Uit eerder uitgevoerde onderzoeken door de Onderzoek & Innovatie Groep blijkt dat het schoolplein de plek is waar pesten over het algemeen het meest plaatsvindt. Eventuele gemaakte opmerkingen bij 'anders, namelijk...' worden vermeld in de aparte groepsbijlagen.

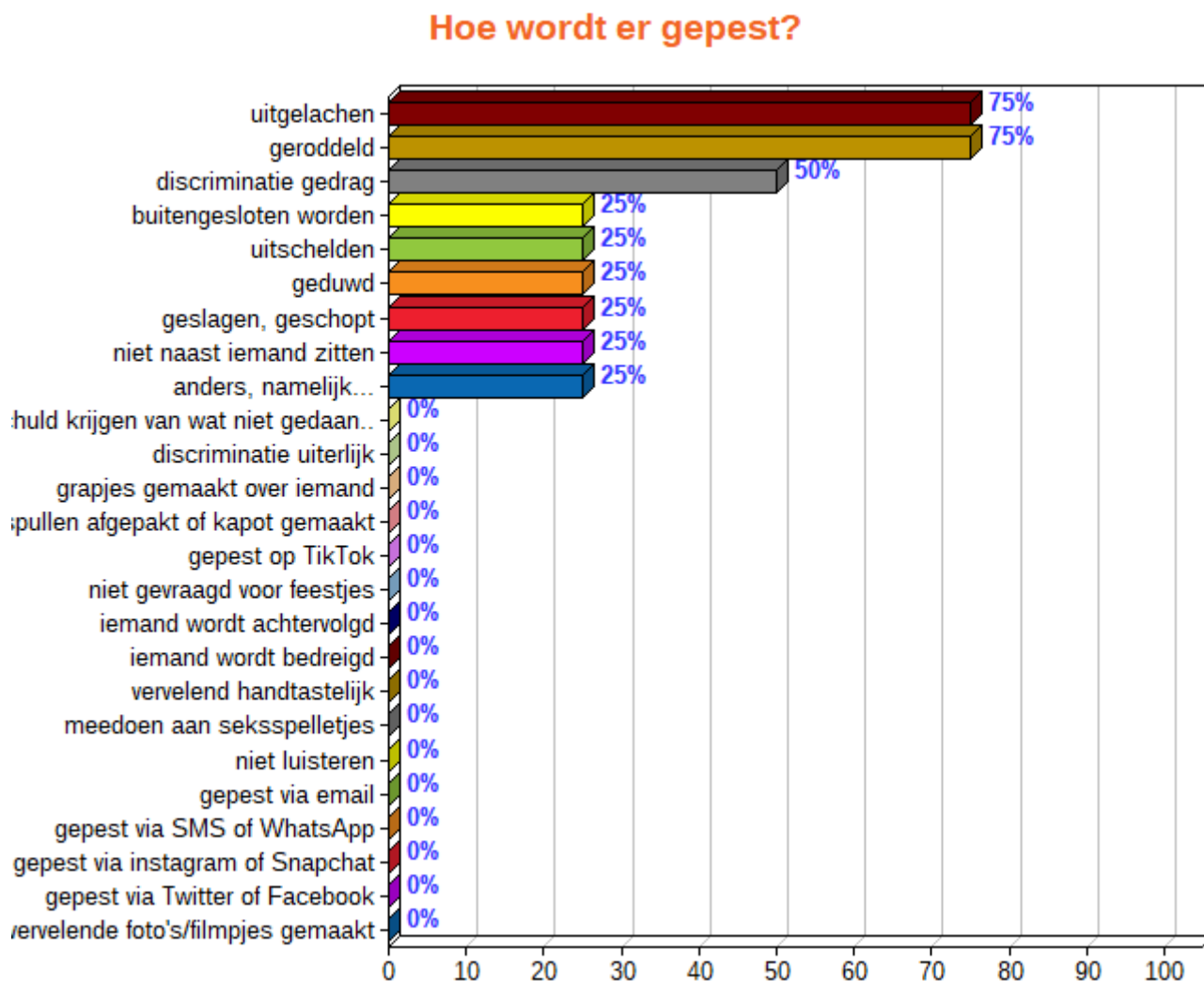
Figuur 4

Uit figuur 4 blijkt door wie volgens de leerlingen gepest wordt.
Eventuele gemaakte opmerkingen bij 'anders, namelijk...' worden vermeld in de aparte groepsbijlagen.

4.3. Hoe wordt er gepest?

Figuur 5

Figuur 5 laat zien op welke manieren gepest wordt volgens de leerlingen. In tabel 1 op de volgende pagina zijn de verschillende manieren volledig uitgeschreven, zoals ze aan de leerlingen zijn voorgelegd in de vragenlijst.

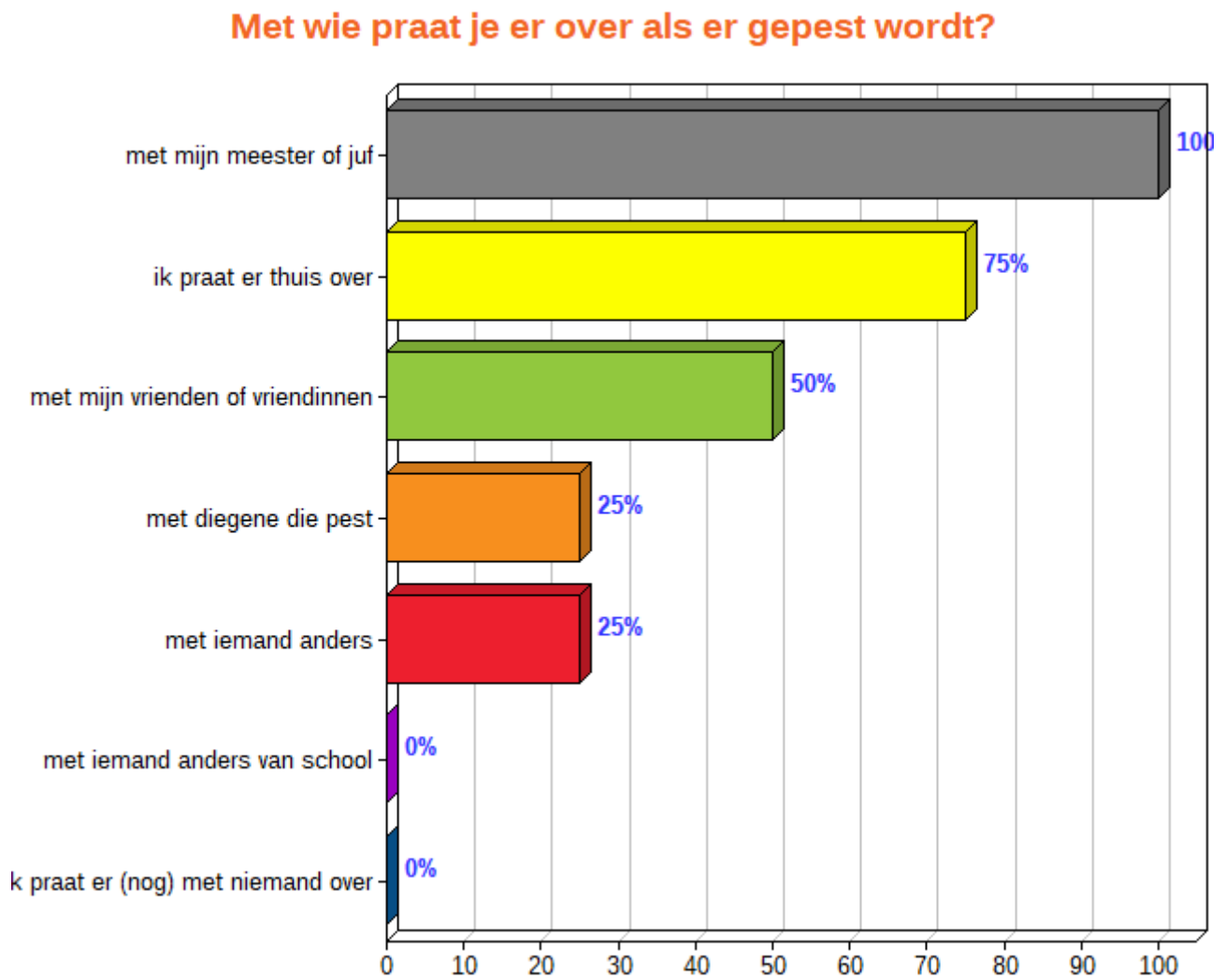
Tabel 1

Hoe wordt er gepest? (je mag meer dan 1 antwoord aanklikken)	Antwoord
iemand wordt uitgelachen	75%
er wordt niet leuk over iemand gepraat	75%
iemand wordt anders behandeld omdat hij of zij zich anders gedraagt	50%
Anders, namelijk...	25%
er wil niemand naast diegene zitten	25%
iemand wordt geslagen of geschopt	25%
iemand wordt uitgescholden	25%
iemand mag niet meedoen als andere kinderen samen iets gaan doen (buitengesloten worden)	25%
iemand wordt geduwd	25%
iemand wordt achtervolgd naar huis of naar school toe	0%
er wordt gepest op TikTok	0%
er wordt gepest op Instagram of Snapchat	0%
iemand moet meedoen aan (vervelende) seksspelletjes	0%
er worden (vervelende) foto's of filmpjes van iemand gemaakt	0%
iemand's spullen worden afgepakt of kapot gemaakt	0%
iemand krijgt de schuld van dingen die hij of zij niet heeft gedaan	0%
er wordt gepest op Twitter of Facebook	0%
er worden grapjes over iemand gemaakt	0%
iemand wordt aangeraakt op een manier die hij of zij niet leuk vindt	0%
er wordt gepest via e-mail	0%
iemand wordt (bijna) nooit gevraagd voor feestjes	0%
iemand wordt anders behandeld omdat hij of zij er anders uitziet	0%
iemand wordt bedreigd	0%
er wordt niet naar diegene geluisterd als hij of zij iets zegt	0%
er wordt gepest via sms of WhatsApp	0%

Eventuele gemaakte opmerkingen bij 'anders, namelijk...' worden vermeld in de aparte groepsbijlagen.

4.4. Met wie praat je er over als er gepest wordt?

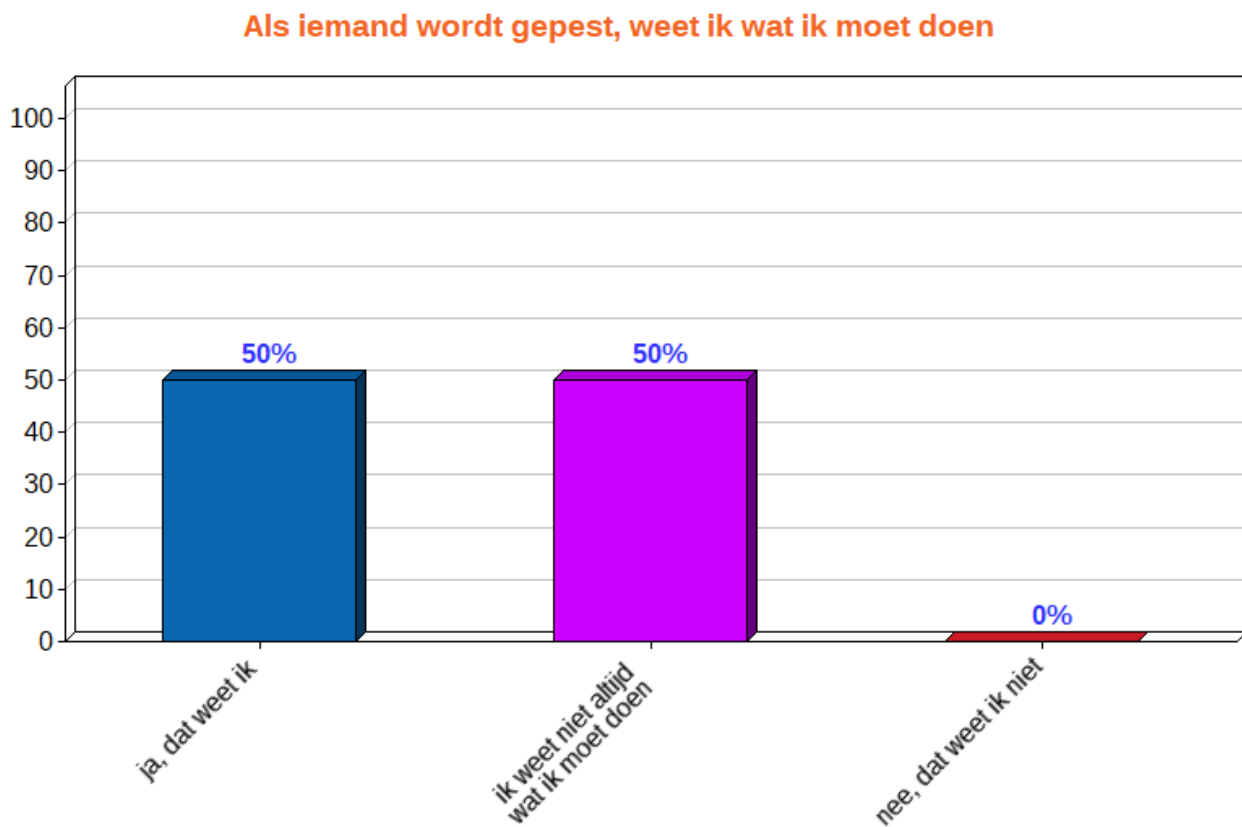
Figuur 6

Uit figuur 6 komt naar voren of en met wie de leerlingen over pesten hebben gesproken.

4.5. Als iemand wordt gepest, weet ik wat ik moet doen

Figuur 7

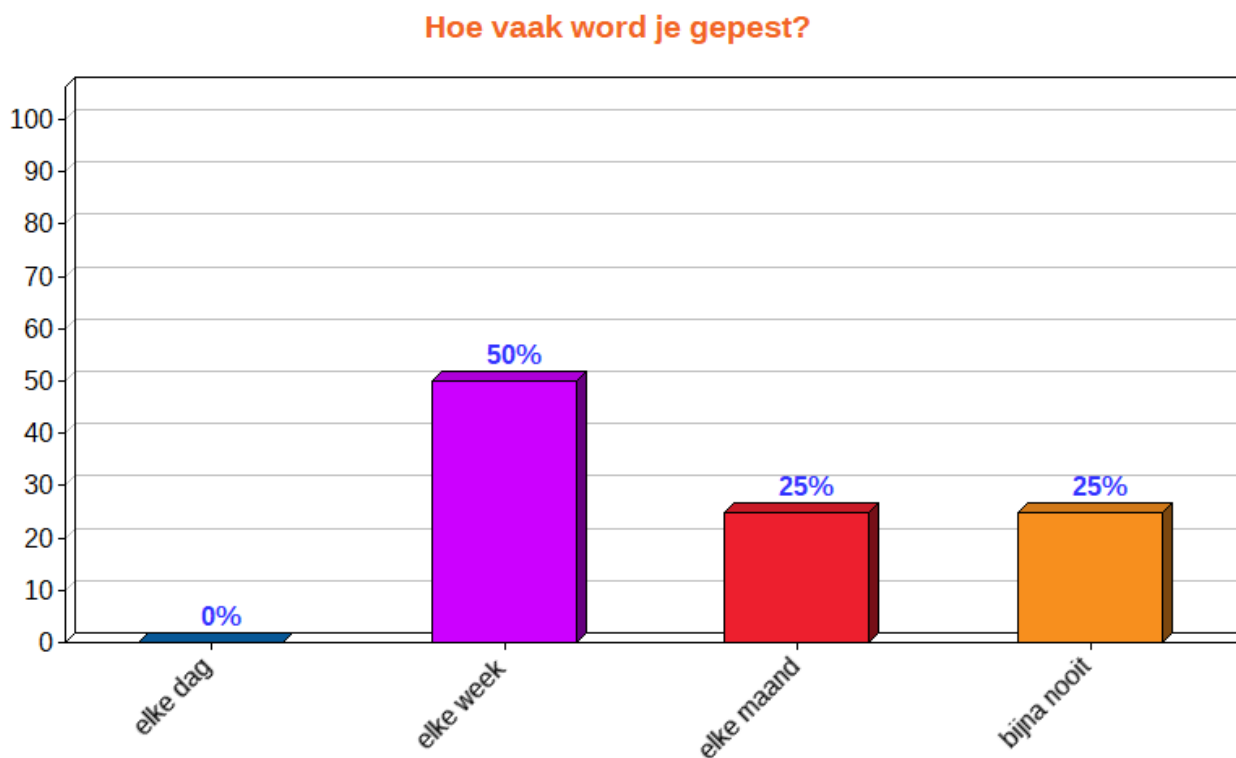
Uit figuur 7 blijkt of leerlingen weten wat ze moeten doen als andere kinderen worden gepest. Hierover zijn op school waarschijnlijk afspraken gemaakt, maar de praktijk wijst vaak uit dat niet alle leerlingen zich raad weten op het moment dat zij te maken krijgen met pestgedrag.

5. LEERLINGEN DIE WEL WORDEN GEPEST

Van de 42 leerlingen hebben/heeft 4 leerling(en) (10%) aangegeven dat ze worden/wordt gepest. Aan deze leerling(en) zijn vervolgens enkele vragen gesteld. Deze vragen worden in de paragrafen 4.1 tot en met 4.6 behandeld.

5.1. Hoe vaak word je gepest?

Figuur 1

De meest risicovolle leerlingen zijn zij die frequent worden gepest, dagelijks en wekelijks. Uit figuur 1 en tabel 1 blijkt hoeveel leerlingen frequent (dagelijks of wekelijks) gepest worden en uit welke groep(en) deze leerlingen komen. Voor uw school is dit percentage 5% (= aantal leerlingen die heeft aangegeven dagelijks of wekelijks gepest te worden gedeeld door het totaal aantal leerlingen dat de vragenlijst heeft ingevuld). Het landelijk gemiddelde ligt op 8%.

Tabel 1

In welke groep zit je?	elke dag	elke week	elke maand	bijna nooit	totaal
groep 5	0	0	0	0	0
groep 6	0	1	0	1	2
groep 7	0	1	0	0	1
groep 8	0	0	1	0	1
totaal	0	2	1	1	4

5.2. Waar en door wie word je gepest?

Figuur 2

Uit figuur 2 blijkt op welke plekken in en/of rondom school voornamelijk worden gepest. Uit eerder uitgevoerde onderzoeken door de Onderzoek & Innovatie Groep blijkt dat het schoolplein de plek is waar pesten over het algemeen het meest plaatsvindt.

Eventuele gemaakte opmerkingen bij 'anders, namelijk...' worden vermeld in de aparte groepsbijlagen.

Figuur 3

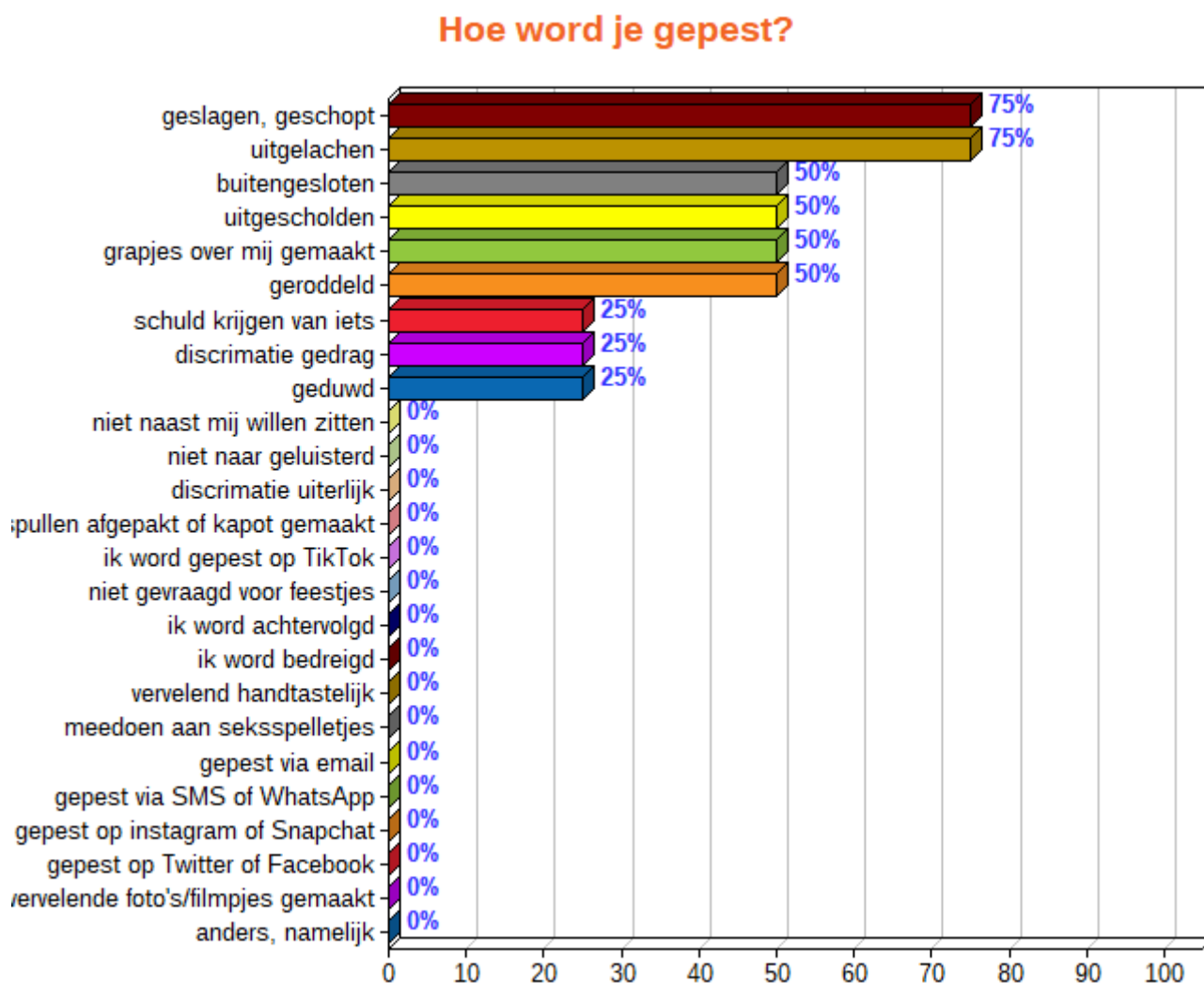

In figuur 3 komt naar voren door wie de leerlingen voornamelijk gepest worden.
Eventuele gemaakte opmerkingen bij 'anders, namelijk...' worden vermeld in de aparte groepsbijlagen.

5.3. Hoe word je gepest?

Figuur 4

Figuur 4 laat zien op welke manieren de leerlingen gepest worden. In tabel 2 op de volgende pagina zijn de verschillende manieren volledig uitgeschreven, zoals ze aan de leerlingen zijn voorgelegd in de vragenlijst.

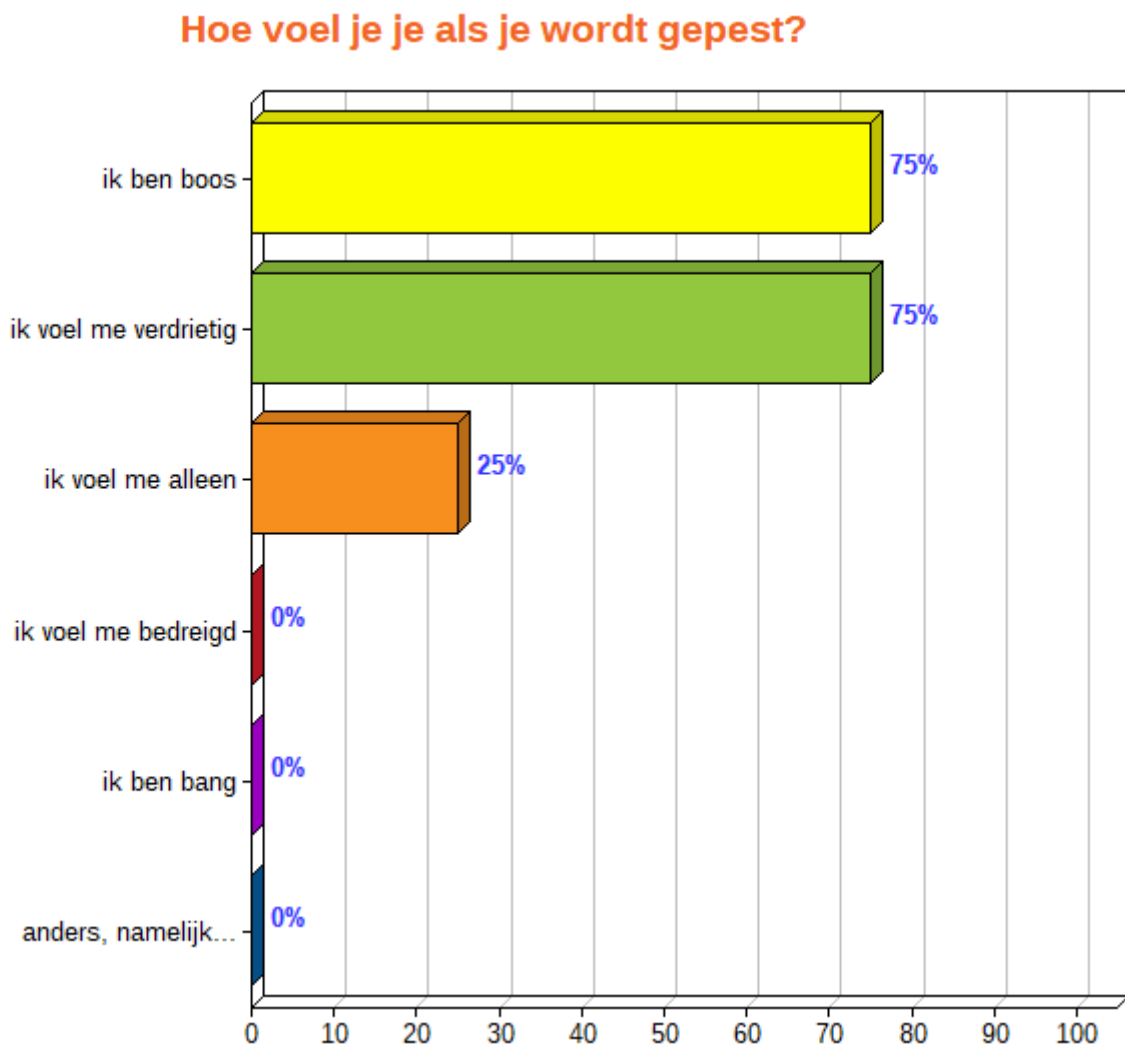
Tabel 2

Hoe word je gepest? (je mag meer dan 1 antwoord aanklikken)	Antwoord
ik word uitgelachen	75%
ik word geslagen of geschopt	75%
er worden grapjes over mij gemaakt	50%
ik word uitgescholden	50%
ik mag niet meedoen als andere kinderen samen iets gaan doen (buitengesloten worden)	50%
er wordt niet leuk over mij gepraat	50%
ik krijg de schuld van dingen die ik niet heb gedaan	25%
ik word anders behandeld dan andere kinderen, omdat ik mij anders gedraag	25%
ik word geduwd	25%
Anders, namelijk...	0%
ik word achtervolgd naar huis of naar school toe	0%
ik word gepest op TikTok	0%
ik moet meedoen aan (vervelende) seksspelletjes	0%
ik word gepest op Instagram of Snapchat	0%
er wil niemand naast mij zitten in de groep	0%
er worden (vervelende) foto's of filmpjes van mij gemaakt	0%
mijn spullen worden afgepakt of kapot gemaakt	0%
ik word gepest op Twitter of Facebook	0%
ik word aangeraakt op een manier die ik niet leuk vind	0%
ik word gepest via e-mail	0%
ik word (bijna) nooit gevraagd voor feestjes	0%
ik word anders behandeld dan andere kinderen, omdat ik er anders uitzie	0%
ik word bedreigd	0%
er wordt niet naar mij geluisterd als ik iets zeg of iets vertel	0%
ik word gepest via SMS of WhatsApp	0%

Eventuele gemaakte opmerkingen bij 'anders, namelijk...' worden vermeld in de aparte groepsbijlagen.

5.4. Hoe voel je je en wat doe je als je wordt gepest?

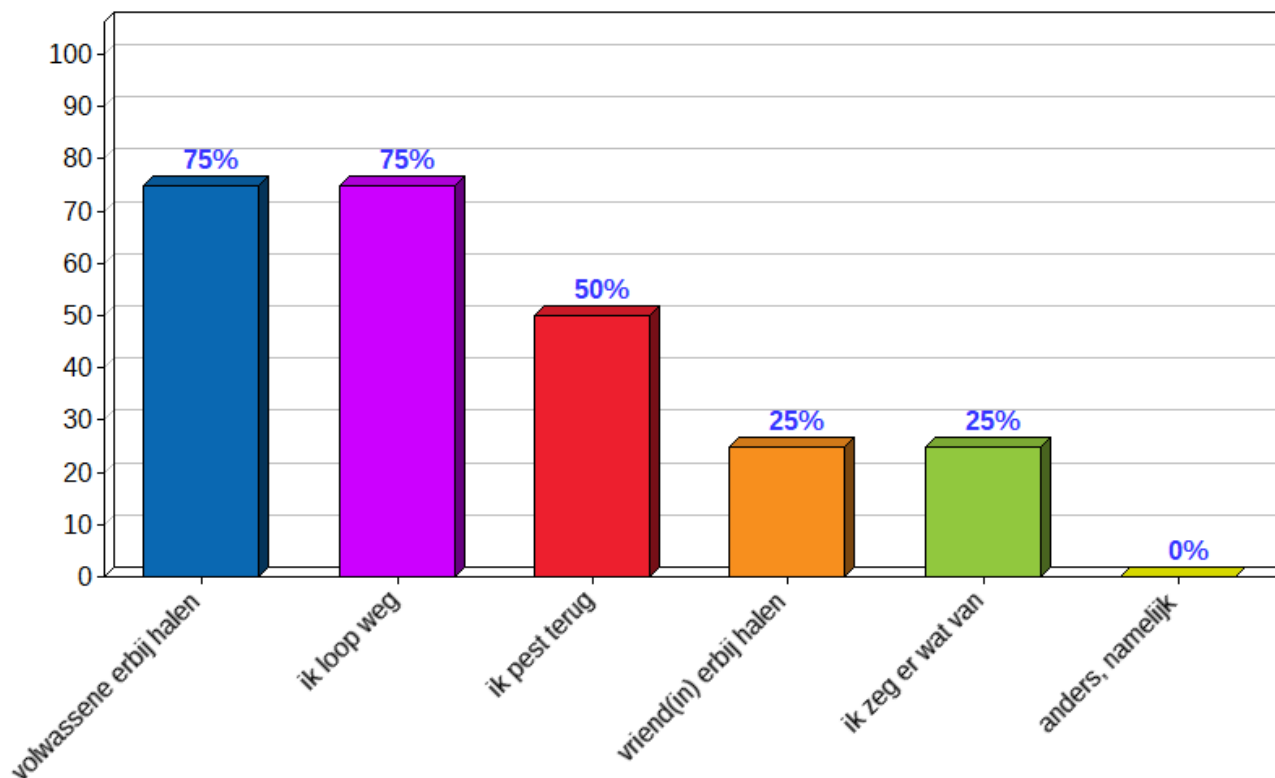
Figuur 5

In figuur 5 komt naar voren hoe de leerlingen zich voelen als ze worden gepest. Eventuele gemaakte opmerkingen bij 'anders, namelijk...' worden vermeld in de aparte groepsbijlagen.

Figuur 6

Wat doe je meestal als je wordt gepest?

Hoe de leerlingen reageren als ze worden gepest, blijkt uit bovenstaande figuur. In tabel 3 zijn de gekozen antwoordopties volledig uitgeschreven, zoals ze in de vragenlijst aan de leerlingen zijn voorgelegd.

Tabel 3

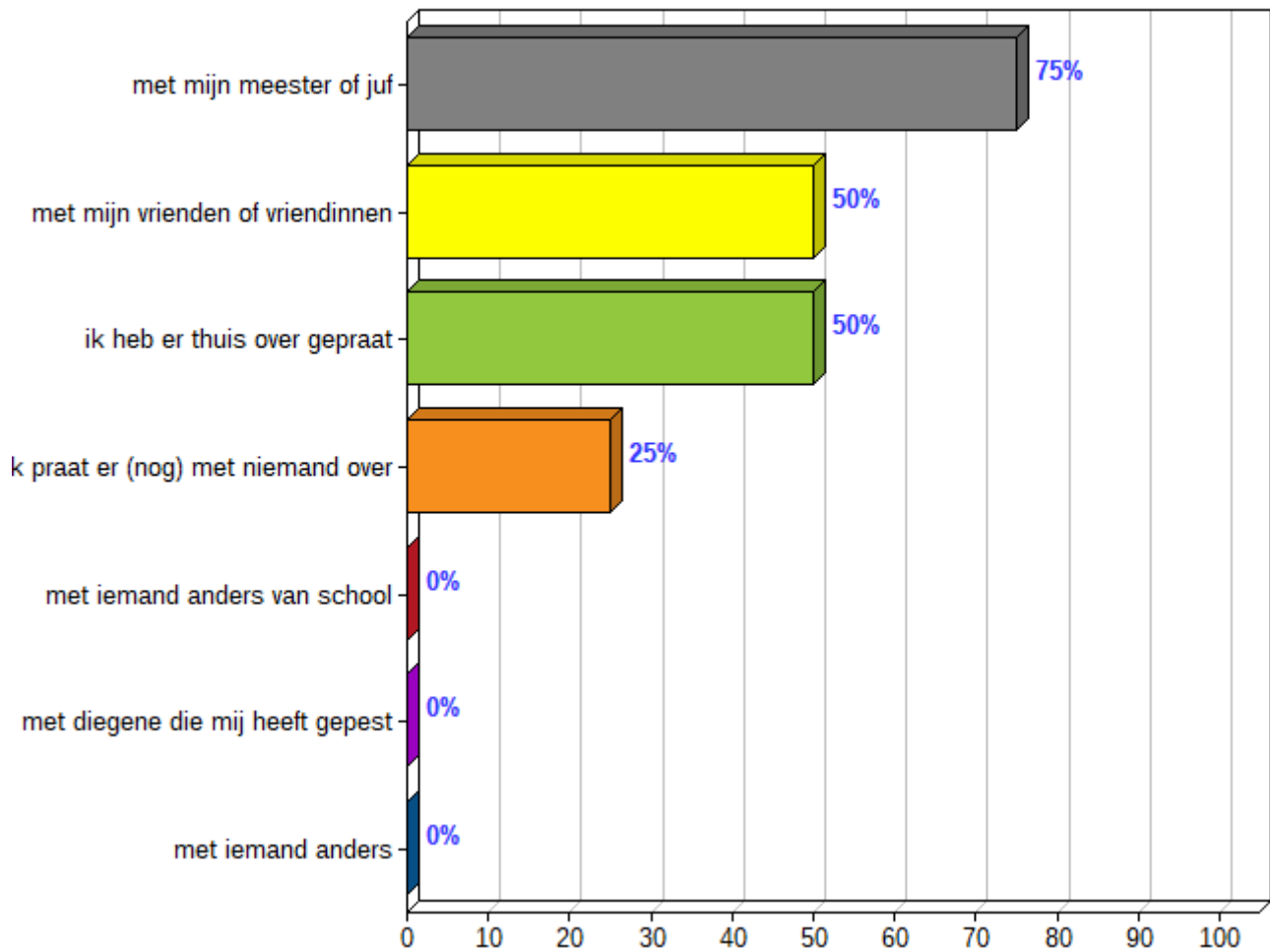
Wat doe je meestal als je wordt gepest?	%
Ik ga naar de leerkracht (of een andere volwassene) en vertel het tegen hem/haar	75%
Ik loop weg en ga ergens alleen staan	75%
Ik pest terug	50%
Ik haal een vriend of vriendin erbij om mij te helpen het pesten te stoppen	25%
Ik zeg tegen de pesters dat ze moeten ophouden	25%
Anders, namelijk...	0%

Eventuele gemaakte opmerkingen bij 'anders, namelijk...' worden vermeld in de aparte groepsbijlagen.

5.5. Met wie praat je er over dat je gepest wordt?

Figuur 7

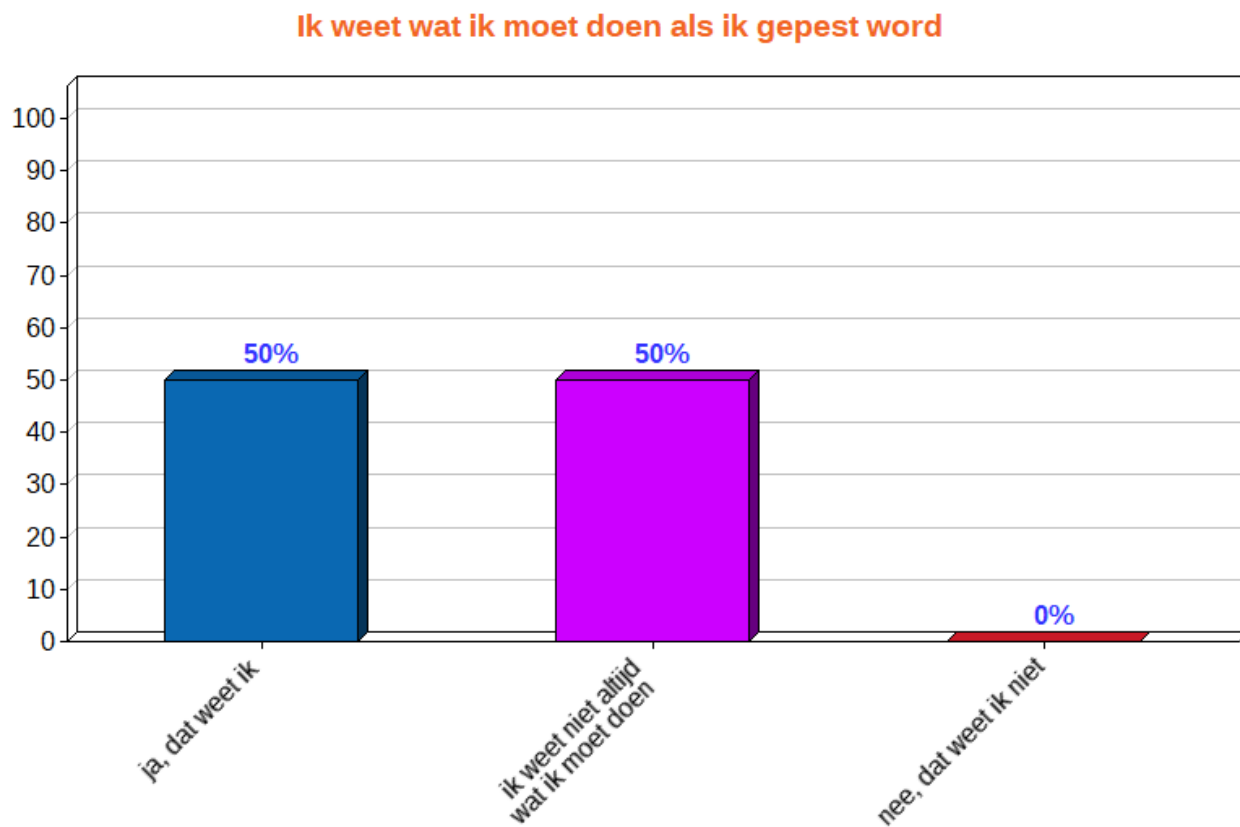
Met wie praat je er over dat je gepest wordt?

Uit figuur 7 blijkt of en met wie de leerlingen praten over dat ze gepest worden.

5.6. Ik weet wat ik moet doen als ik gepest word

Figuur 8

Uit figuur 8 blijkt of leerlingen weten wat ze moeten doen als ze gepest worden. Hierover zijn op school waarschijnlijk afspraken gemaakt, maar de praktijk wijst vaak uit dat niet alle leerlingen zich raad weten op het moment dat zij gepest worden.

6. VERSCHILLENDE ROLLEN BIJ PESTGEDRAG

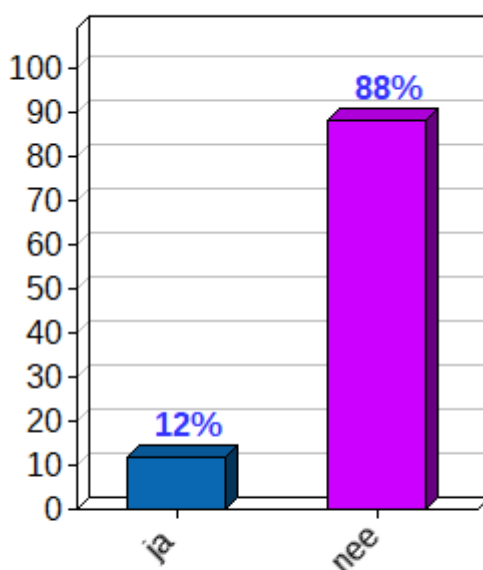
In dit pestonderzoek onderscheiden wij verschillende rollen die kinderen kunnen hebben bij pesten: pester, gepeste en omstander. In dit hoofdstuk is te lezen welke rollen de leerlingen hebben als er sprake is van pestgedrag.

6.1. De pester

Een kind dat andere kinderen pest is vaak onzeker en wil graag aardig en stoer gevonden worden. De pester denkt door andere kinderen te pesten dat anderen hem/haar leuk of grappig vinden. In deze paragraaf is te lezen hoeveel kinderen aangeven zelf wel eens andere kinderen te pesten, hoe vaak dat gebeurt en waarom.

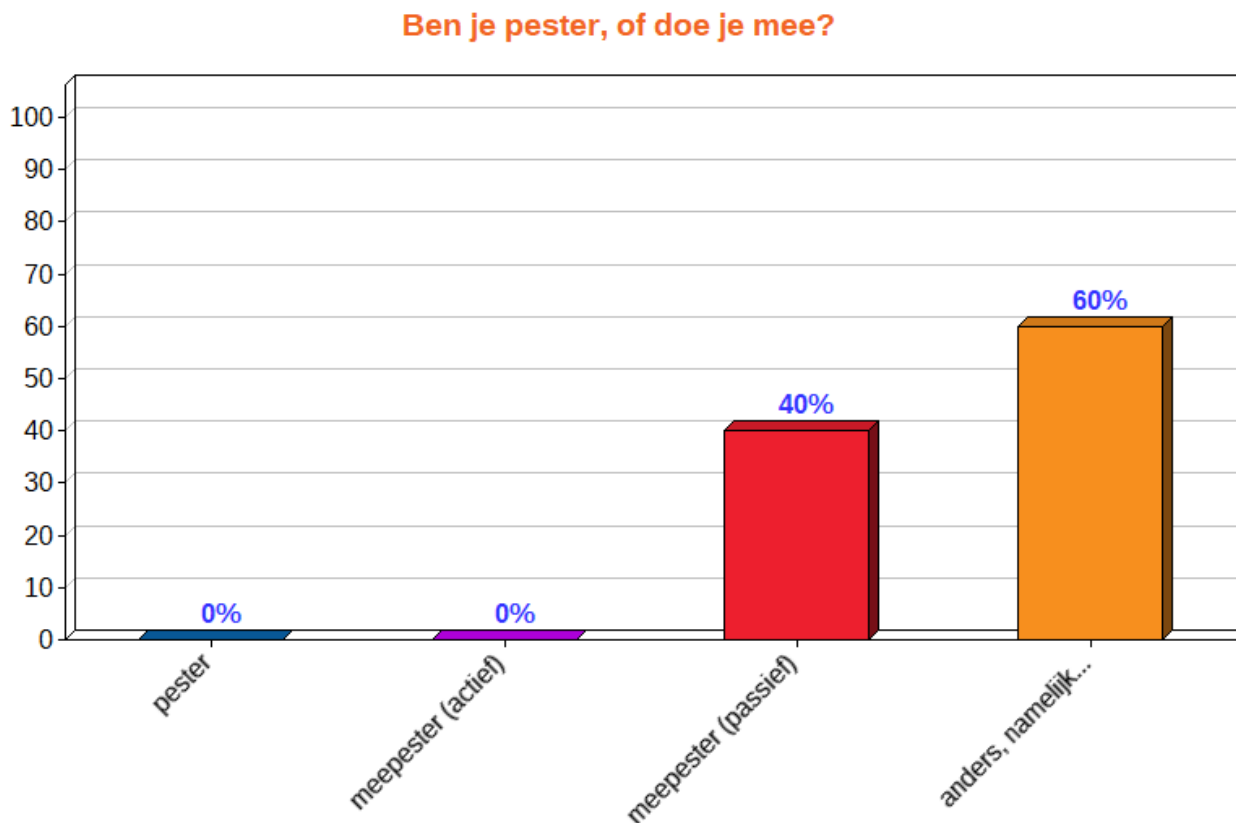
Figuur 1

Pest je zelf wel eens iemand?

Uit figuur 1 blijkt welk percentage leerlingen heeft aangegeven dat zij wel eens andere kinderen pesten. Deze vraag is aan alle leerlingen van uw school die hebben deelgenomen aan het onderzoek, voorgelegd. Aan deze leerlingen (die hebben aangegeven wel eens te pesten) zijn nog enkele vragen voorgelegd, de resultaten van deze vragen worden weergegeven in de figuren 2 tot en met 5 in deze paragraaf.

Figuur 2

Er kan onderscheid gemaakt worden tussen leerlingen die zelf actief anderen pesten (pester) en leerlingen die meelopen met de pester (meepeester). De pester begint met het pesten, de meepeester doet daar vervolgens aan mee. Uit figuur 2 blijkt welk deel van de leerlingen die wel eens anderen pesten, zelf begint met pesten, en dus als pester gedefinieerd kan worden, en welk deel van deze leerlingen tot de meepeesters behoort. De meepeesters behoren tot de omstanders, deze groep wordt nader besproken in paragraaf 5.3.

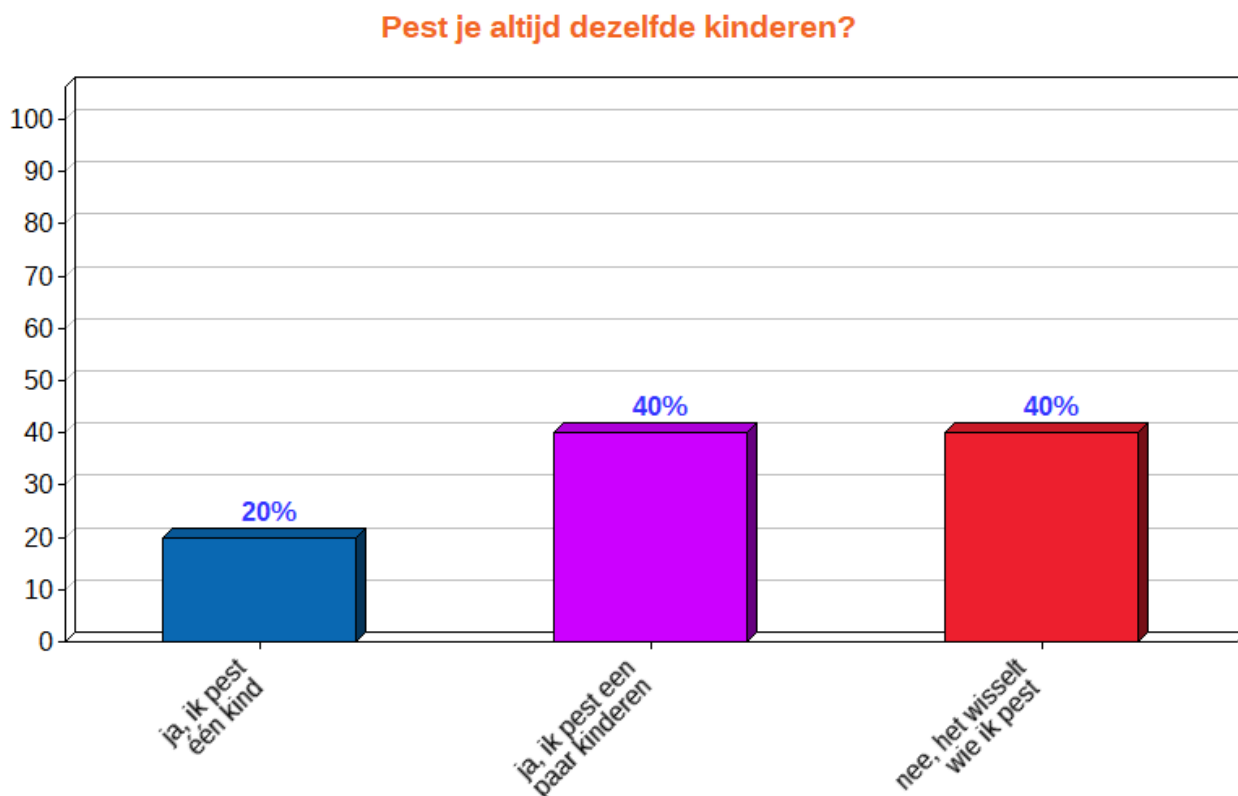
Tabel 1

Ben jij degene die begint met pesten, of doe je mee met andere kinderen?	%
Ik ben meestal degene die begint met pesten. (pester)	0%
Ik heb meestal wel het idee om iemand te pesten, maar ik vertel dan tegen mijn vrienden of vriendinnen wat we gaan doen en dan pesten we samen. (meepeester - actief)	0%
Ik begin (bijna) nooit met pesten, maar doe (soms) wel mee als iemand gepest wordt. (meepeester - passief)	40%
Anders, namelijk...	60%

Eventuele gemaakte opmerkingen bij 'anders, namelijk...' worden vermeld in de aparte groepsbijlagen.

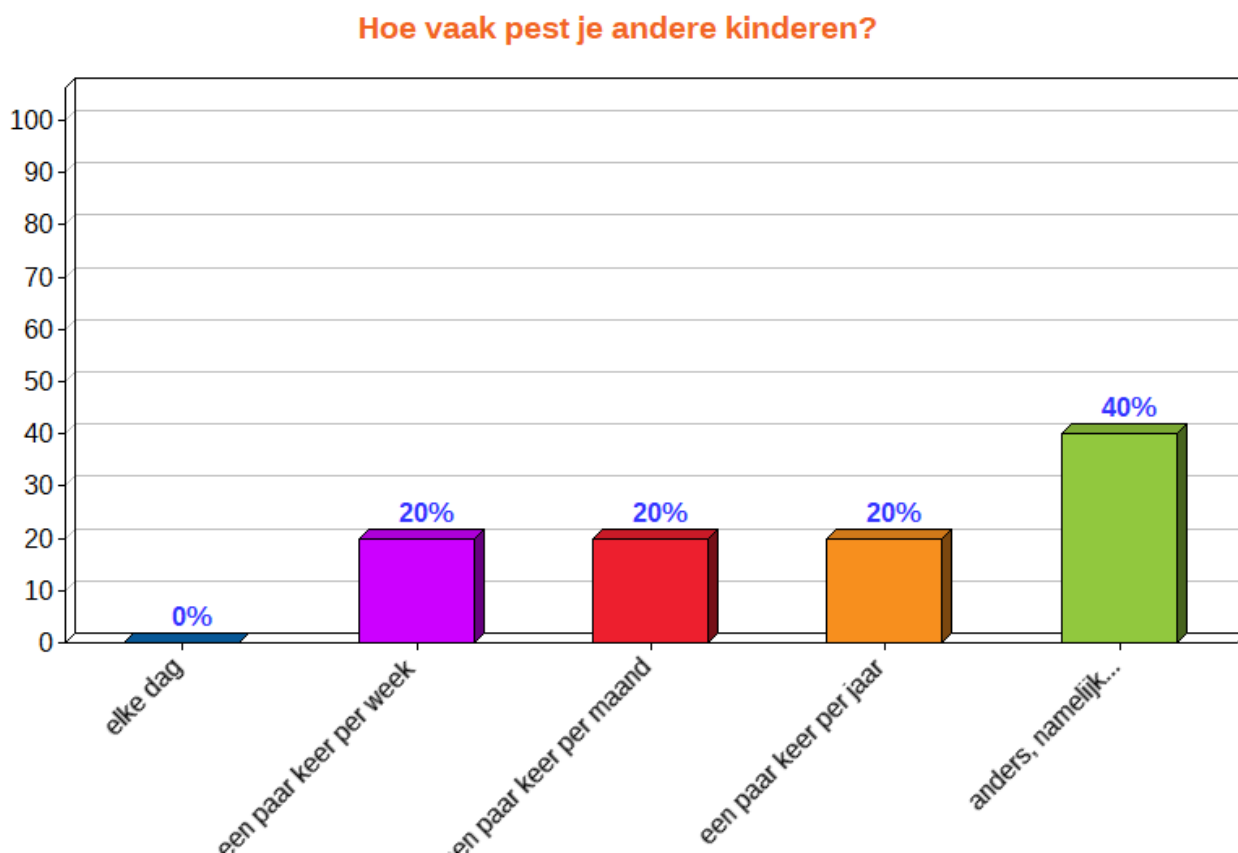

Figuur 3

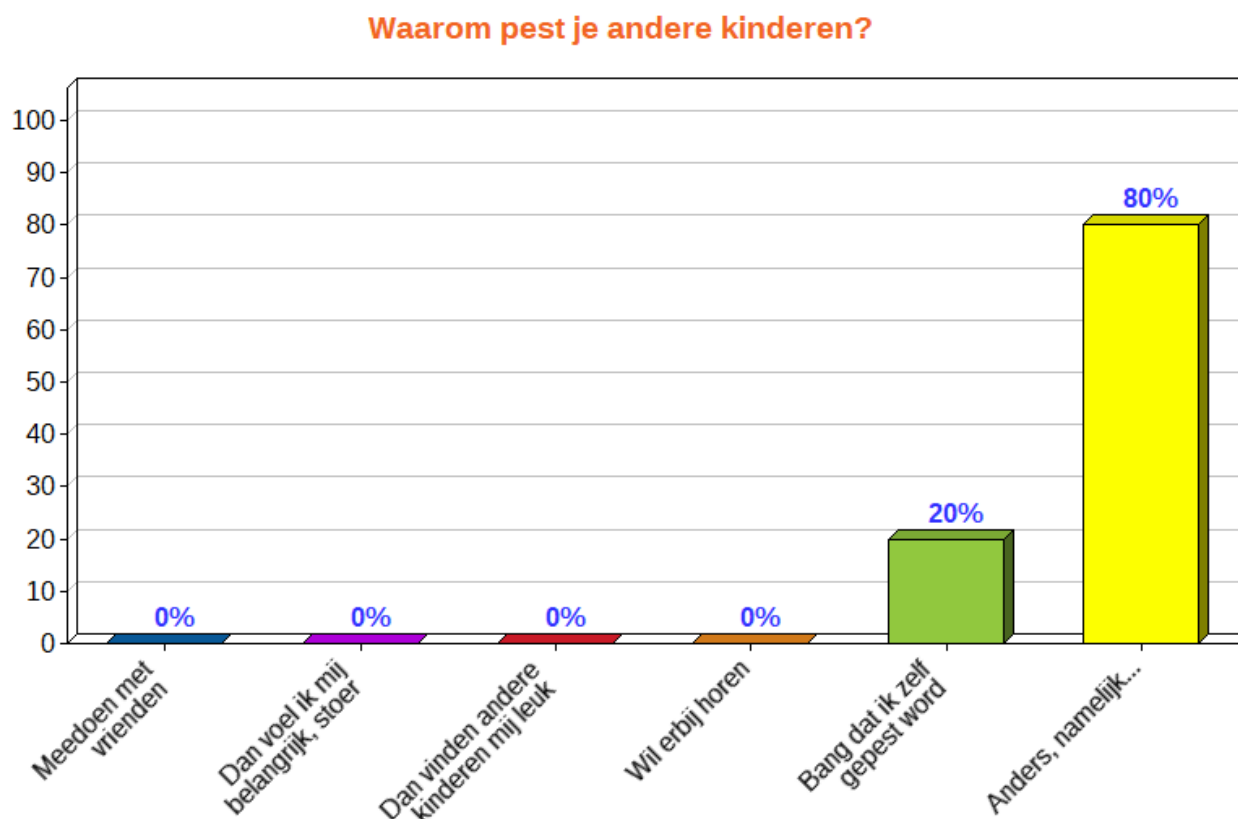
Uit figuur 3 blijkt of de pesters en meepesters altijd dezelfde kinderen pesten, of dat er willekeurig gepest wordt. In figuur 4 komt naar voren hoe vaak er volgens de pesters en meepesters wordt gepest.

Figuur 4

Eventuele gemaakte opmerkingen bij 'anders, namelijk...' worden vermeld in de aparte groepsbijlagen.

Figuur 5

De resultaten van de vraag waarom de pesters en meepesters andere kinderen pesten, kunt u lezen in bovenstaande figuur en in tabel 2.

Tabel 2

Waarom pest je andere kinderen?	%
Als mijn vrienden iemand pesten, doe ik met ze mee omdat ik hen wil helpen.	0%
Andere kinderen kijken dan tegen mij op en dan voel ik mij stoer.	0%
Andere kinderen vinden het grappig wat er gebeurt en dan moeten ze om mij lachen en vinden ze me leuk.	0%
Ik wil graag vrienden zijn met de kinderen die pesten, daarom doe ik met hen mee.	0%
Ik pest zelf wel eens een ander kind, omdat ik eigenlijk bang ben dat ik anders zelf gepest word.	20%
Anders, namelijk...	80%

Eventuele gemaakte opmerkingen bij 'anders, namelijk...' worden vermeld in de aparte groepsbijlagen.

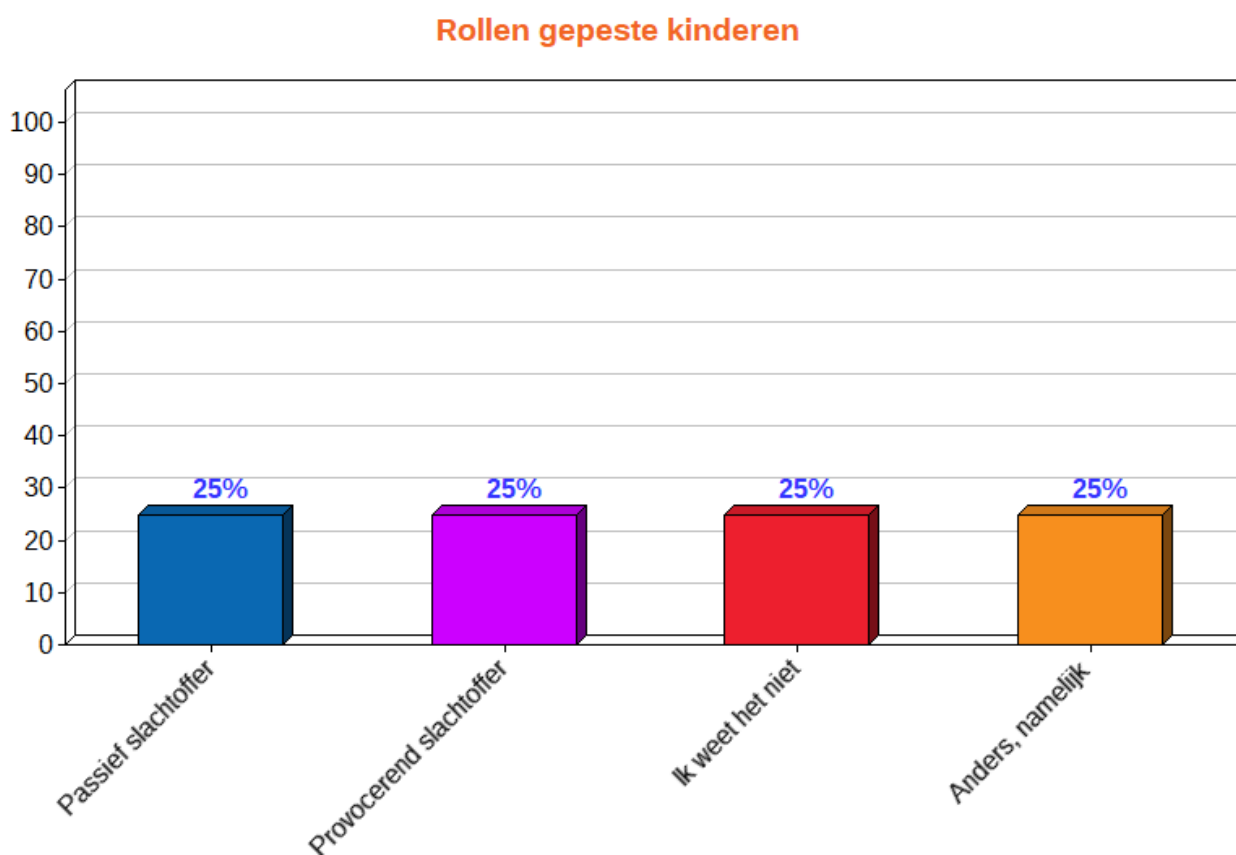
6.2. De gepeste

Een gepest kind voelt zich vaak verdrietig en eenzaam. Hij/zij durft vaak niks terug te doen naar de pesters of over het pesten te praten, omdat hij/zij bang is dan nog meer gepest te worden. We onderscheiden twee verschillende rollen bij de gepeste kinderen: het passieve slachtoffer en het provocerende slachtoffer. Kenmerken die bij deze twee rollen passen, zijn:

1. Passief slachtoffer: zenuwachtig, onzeker, gevoelig, stil, negatief zelfbeeld, eenzaam, positieve relatie met de ouders, lichamelijk zwakker, als ze aangevallen worden, gaan ze huilen of trekken zich terug.
2. Provocerend slachtoffer: driftig, provocerend gedrag, soms hyperactief, veroorzaken irritatie en spanning, concentratieproblemen, combinatie van zenuwachtig en agressief reactiepatroon.

N.B. De resultaten die in deze paragraaf weergegeven worden, zijn gebaseerd op antwoorden van de leerlingen die in het onderzoek hebben aangegeven zelf gepest te worden. Dit betreft, zoals in hoofdstuk 4 naar voren kwam, 10% van de leerlingen.

Figuur 6

Bij de gepeste leerlingen kan een onderscheid gemaakt worden tussen leerlingen die passief slachtoffer zijn van pesten en leerlingen die provocerend slachtoffer zijn. Dit onderscheid is in het onderzoek gemaakt op basis van de antwoorden van de leerlingen op de vraag waarom ze denken dat ze worden gepest. Uit figuur 6 en tabel 3 komt naar voren hoe de gepeste leerlingen hebben geantwoord op deze vraag en hoe de verdeling tussen passieve en provocerende slachtoffers eruit ziet.

Tabel 3

Waarom denk je dat je wordt gepest?	%
Omdat de pesters weten dat ik onzeker ben en bang voor hen ben. Als ik moet huilen, pesten ze me nog meer. (passief slachtoffer)	25%
Omdat ik snel boos word. Dat vinden de pesters grappig en daarom lokken ze met het pesten uit dat ik boos word. (provocerend slachtoffer)	25%
Ik weet het niet	25%
Anders, namelijk...	25%

*eventuele gemaakte opmerkingen bij 'anders, namelijk...' worden vermeld in de aparte groepsbijlagen

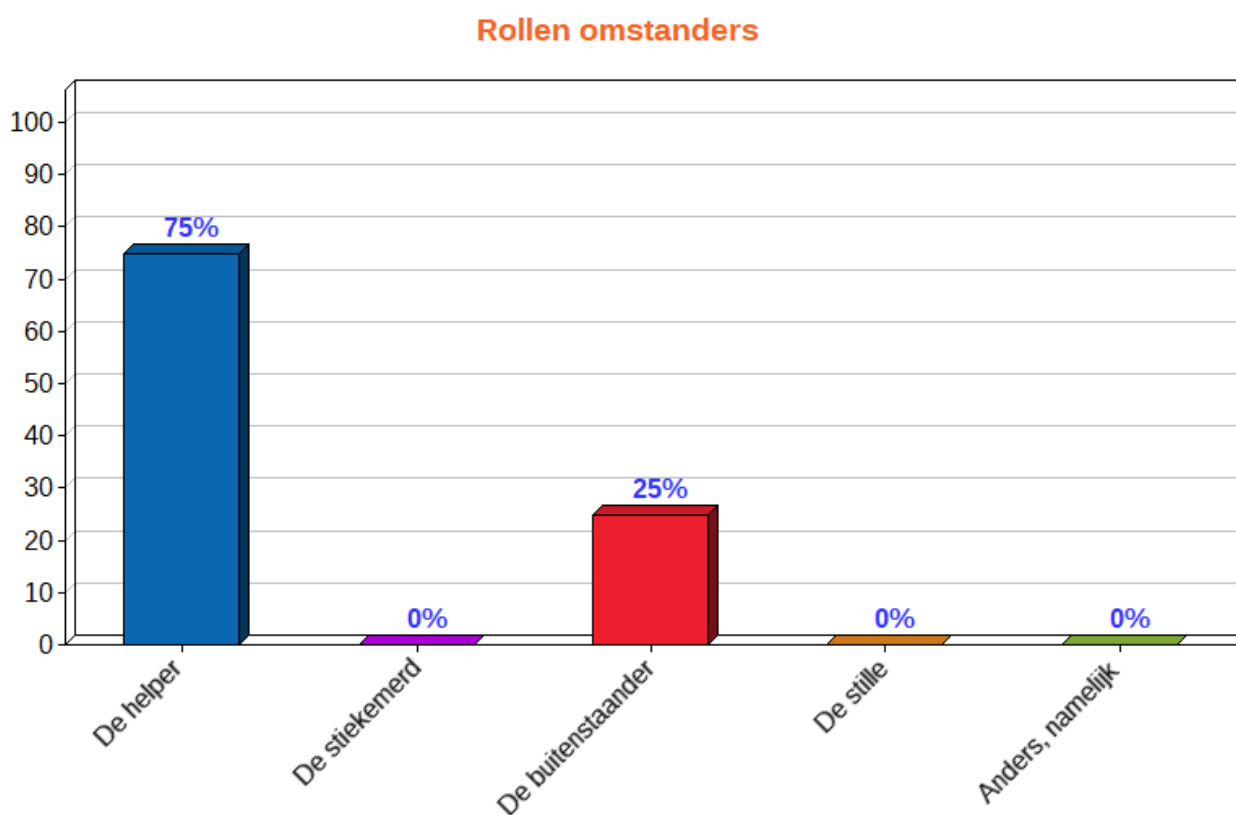
6.3. De omstander

Er zijn verschillende omstanders te onderscheiden bij pesten:

1. De meepester doet mee met het pesten, omdat hij/zij denkt er dan bij te horen. Is bang om zelf gepest te worden.
2. De helper neemt het op voor de gepeste, vindt het niet goed dat er gepest wordt en is niet bang voor de pester(s). Helpt graag en is daarom vaak populair.
3. De stiekemernd vindt het goed dat er gepest wordt, maar bemoeit zich er niet mee. Is vaak bang om zelf gepest te worden. Roept wel anderen erbij om het pesten te steunen.
4. De buitenstaander denkt dat er in de klas niet gepest wordt en het kan hem/haar ook eigenlijk niets schelen. Zolang hij/zij er zelf maar geen last van heeft.
5. De stille bemoeit zich er niet mee. Vindt het pesten wel gemeen, maar durft niets te doen of te zeggen, want hij/zij is bang zelf gepest te worden.

De omstandersrol 'meepester' is aan bod gekomen in paragraaf 5.1. Aan de leerlingen die in het onderzoek hebben aangegeven dat zij zelf niet worden gepest (maar klasgenoten wel), is gevraagd hoe zij reageren als andere kinderen worden gepest. De resultaten van deze vraag zijn te vinden in onderstaande figuur en tabel 4.

Figuur 7

Tabel 4

Wat doe je als je ziet dat iemand gepest wordt?	%
Ik vind pesten niet goed en daarom neem ik het op voor het kind dat gepest wordt. Dat durf ik wel, want ik ben echt niet bang voor de pester. (de helper)	75%
Ik vind pesten soms wel grappig of leuk, maar ik pest zelf niet. Wel moedig ik andere kinderen aan om te pesten. (de stiekemernd)	0%
Volgens mij wordt er bijna nooit gepest op onze school of in onze klas. Ik let er eerlijk gezegd ook niet zo op. (de buitenstaander)	25%
Ik vind pesten niet goed, het is heel gemeen. Maar eigenlijk durf ik er niks van te zeggen of naar de leerkracht te gaan. Ik ben bang dat ze mij anders ook gaan pesten. (de stille)	0%
Anders, namelijk...	0%

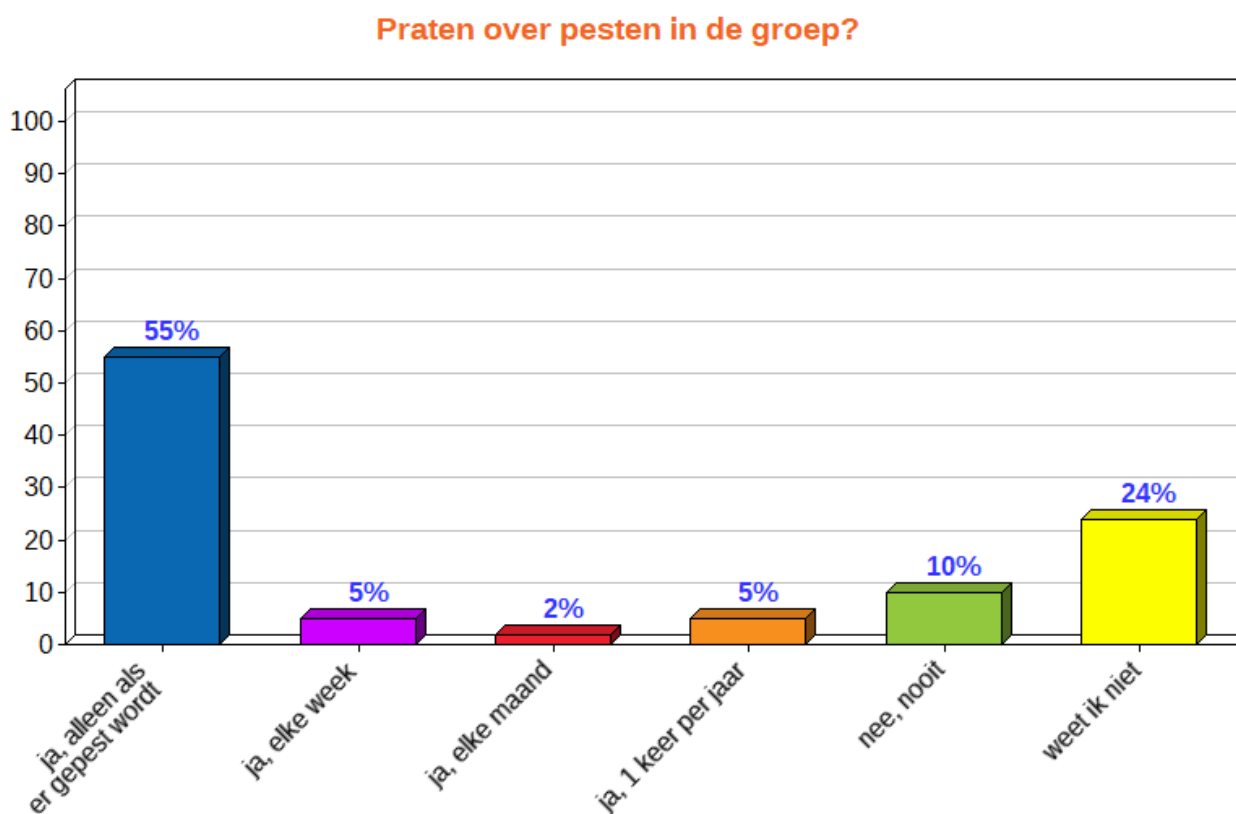
*eventuele gemaakte opmerkingen bij 'anders, namelijk...' worden vermeld in de aparte groepsbijlagen

7. PESTEN EN DE GROEP

Het onderwerp van dit hoofdstuk is de aanpak van pestgedrag door de groepsleerkracht/de school. Aan de leerlingen is onder andere gevraagd of er in de groep gesproken wordt over pesten, of de groepsleerkracht en andere toezichthouders goed opletten of er gepest wordt en of pestgedrag wordt aangepakt door de groepsleerkracht/de school.

7.1. Praten over pesten in de groep

Figuur 1

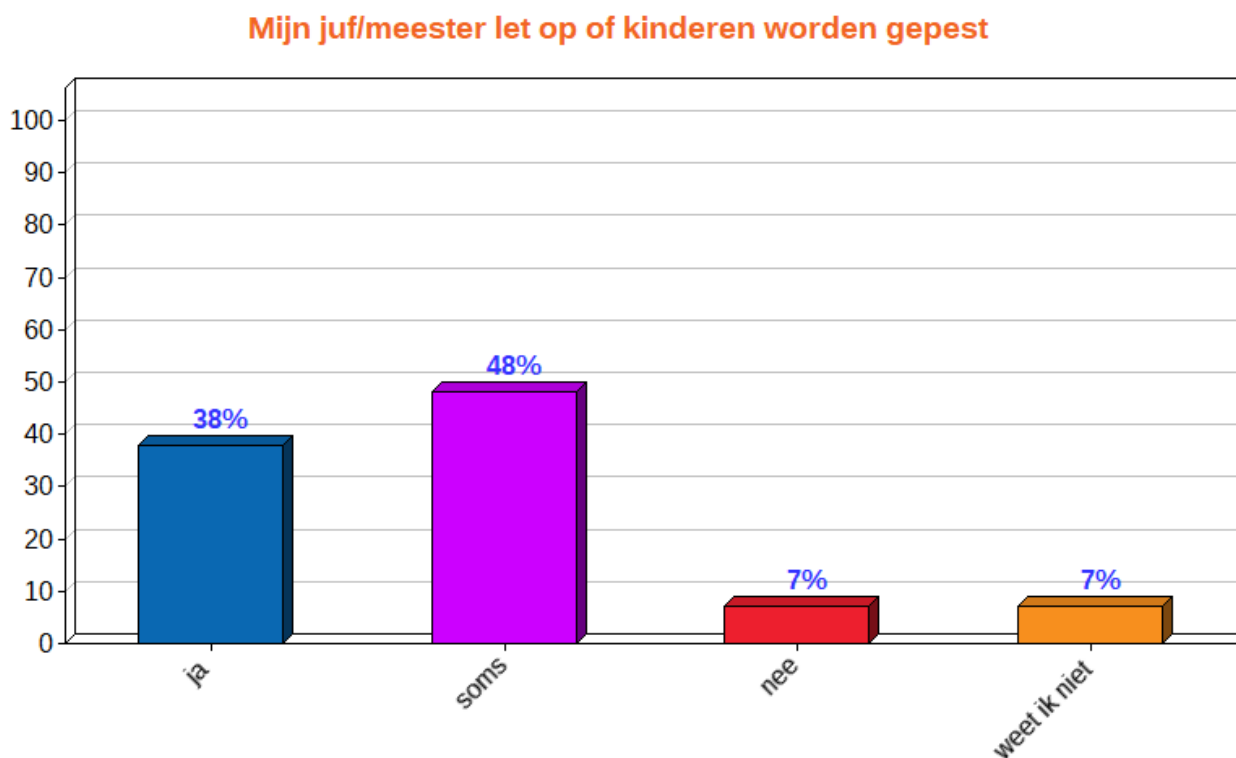

In figuur 1 komt naar voren of en hoe vaak de leerkracht met de leerlingen in de groep praat over wat pesten betekent en wat je er aan kunt doen.

7.2. Toezicht op pestgedrag

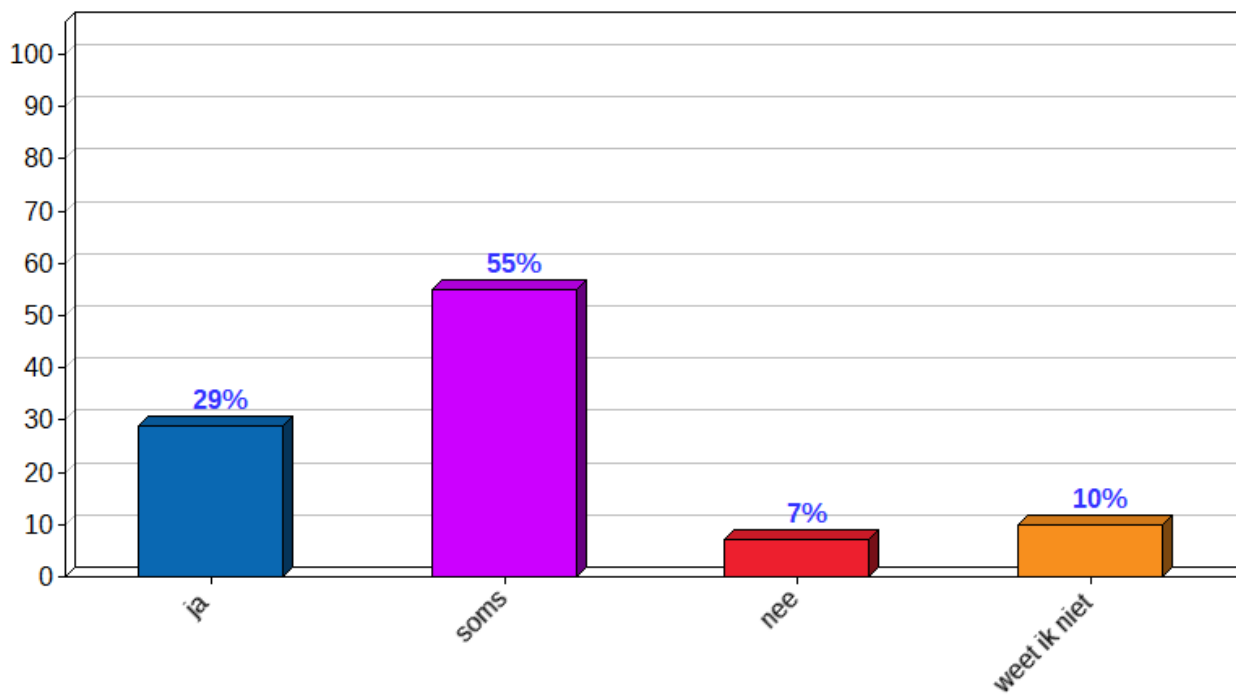
Uit figuren 2 en 3 blijkt in hoeverre de leerlingen van mening zijn dat hun eigen leerkracht alert is op pestgedrag en in hoeverre andere toezichthouders (zoals andere leerkrachten of overblijfkraften) alert zijn. In figuur 4 komt naar voren of de leerlingen vinden dat pestgedrag ook aangepakt wordt door de school.

Figuur 2

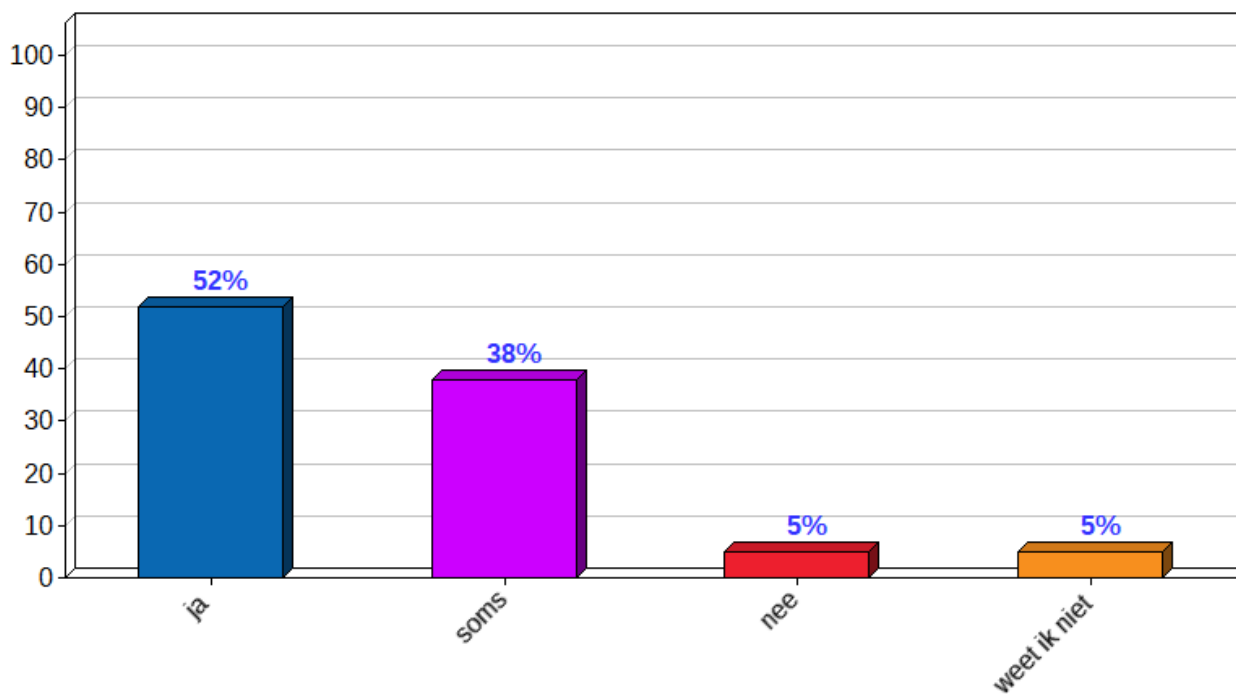
Figuur 3

Andere medewerkers letten op of er wordt gepest

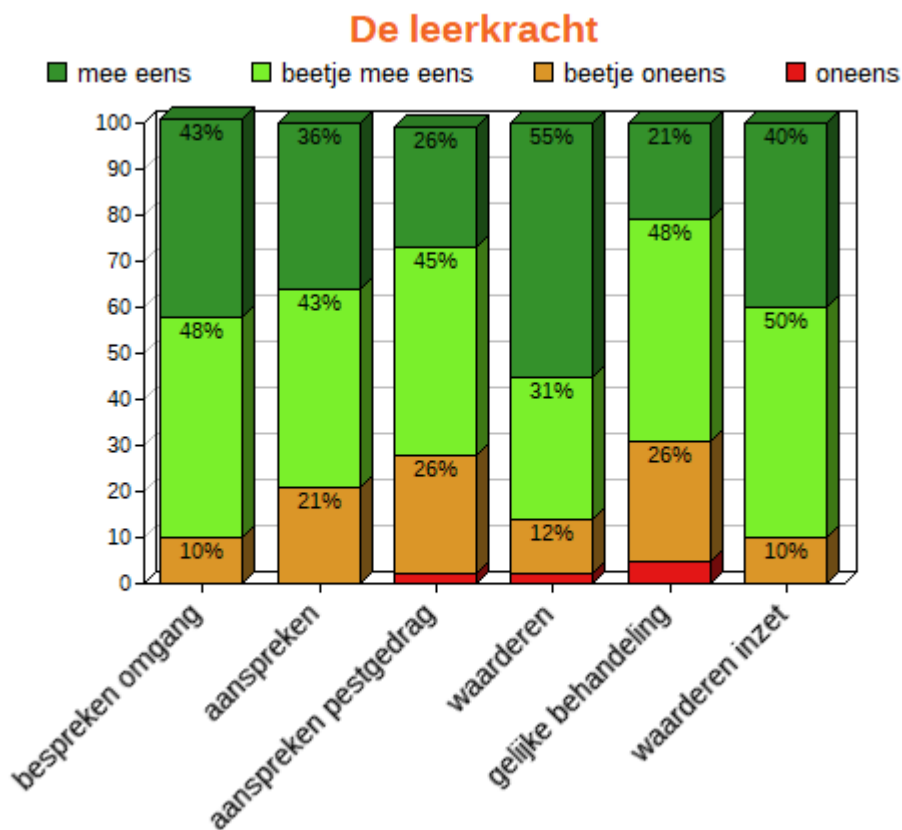
Figuur 4

Mijn juf/meester/de school pakken de pesters aan

7.3. Gedrag van de leerkracht

Figuur 5

Tabel 1

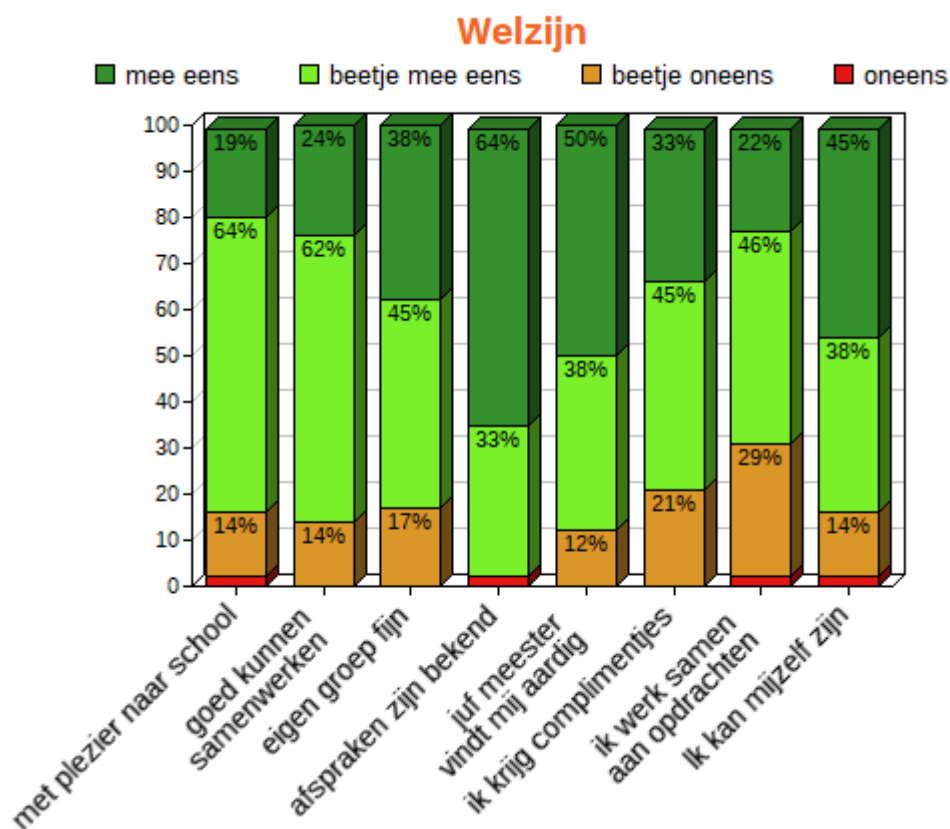
Stellingen
De juf of meester praat wel eens over hoe we met elkaar omgaan in de groep
Wanneer iemand stout of vervelend is zegt de juf of meester daar iets van
Wanneer iemand pest zegt de juf of meester daar iets van
Wanneer het goed gaat in de groep zegt juf of meester dat tegen ons
Ik vind dat mijn juf of meester eerlijk is en alle kinderen gelijk behandelt
Mijn juf of meester zegt wel eens tegen mij dat ik goed heb gewerkt

8. WELZIJN

In dit hoofdstuk gaat het over het welzijn van de leerlingen.

Figuur 1

Tabel 1

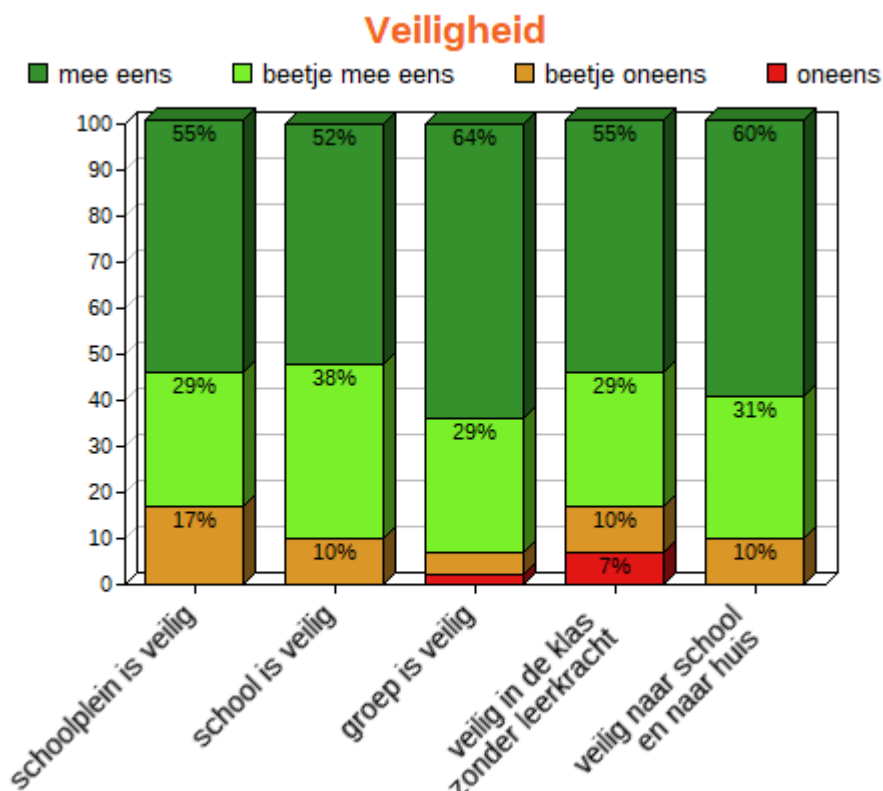
Stellingen welzijn
Ik ga met plezier naar school
Ik kan goed samenwerken met andere kinderen uit mijn groep
Ik vind het fijn om in mijn eigen groep te zijn
Ik weet wat er wel en niet mag in de groep
Ik denk dat de juf of meester mij aardig vindt
Ik krijg wel eens complimentjes van mijn juf of meester
Ik werk regelmatig samen aan opdrachten met andere kinderen uit mijn groep
Ik kan mijzelf zijn op school

9. VEILIGHEID

In onderstaande figuur en tabel wordt weergegeven in hoeverre de leerlingen zich veilig voelen in en rondom de school. Omdat 'veiligheid' voor sommige leerlingen een lastig begrip kan zijn, was in de vragenlijst een korte omschrijving van veiligheid opgenomen. Veiligheid is omschreven als:

Als je je veilig voelt op school, dan heb je plezier en voel je je fijn. De kinderen en leerkrachten gaan op een goede manier met elkaar om en jij hebt een leuk contact met je klasgenoten. Als je je niet veilig voelt op school, voel je je niet fijn. Bijvoorbeeld omdat je bang bent voor sommige kinderen of omdat er veel ruzie is. Of omdat je denkt dat de leerkracht niet ingrijpt bij ruzie of pestgedrag.

Figuur 1

Tabel 1

Stellingen
Ik voel me veilig als ik op het schoolplein speel
Ik voel me veilig als ik in de school ben
Ik voel me veilig in mijn groep
Ik voel me veilig als de juf of meester even niet in de klas is
Ik voel me veilig als ik naar school ga en als ik weer naar huis ga

10. ALGEMENE AANBEVELINGEN

Op Wereldwijd wordt 5% van de leerlingen frequent (dagelijks of wekelijks) gepest. Het landelijk gemiddelde is 9%. Op basis van de onderzoeksresultaten kan een gericht plan van aanpak worden geschreven, of bestaand beleid worden aangescherpt. Hiervoor geven we enkele algemene denkrichtingen.

Denkrichtingen

- Heeft de school de meest frequent gepeste kinderen in beeld (en daarmee de eventueel achterliggende problematiek)?
- Als er (veel) pestgedrag voorkomt op een school, speelt dit vaak niet zozeer schoolbreed, maar is het een groepsgebonden probleem. Uit eerder onderzoek blijkt dan ook dat het vaak de leerlingen uit de eigen groep zijn die worden aangewezen als degene door wie wordt gepest.
- Vaak blijkt het schoolplein de plaats te zijn waar pestgedrag het meest voorkomt. Is het schoolplein overzichtelijk genoeg? Is er altijd (voldoende) toezicht? Zijn de regels duidelijk voor alle partijen?
- De manieren waarop er wordt gepest kunnen in de fysieke, verbale en/of relationale sfeer liggen. De fysieke manieren die het meest voorkomen zijn duwen, slaan en schoppen. De verbale manieren die het meest worden genoemd zijn uitschelden, grapjes maken over iemand en uitlachen. Relationele manieren die vaak voorkomen zijn de schuld krijgen van iets dat niet is gedaan, roddelen, buitensluiten en niet gevraagd worden voor feestjes.
- Pesten vindt nog steeds het meest volgens de hierboven genoemde fysieke, verbale en/of relationele manieren plaats. Tegenwoordig is er echter ook veel aandacht voor digipesten of pesten via sociale media, aangezien kinderen steeds vaker moderne communicatiemiddelen gebruiken om te pesten. Vooral via Twitter of Facebook blijkt regelmatig gepest te worden. In veel mindere mate worden Whatsapp, e-mail en Instagram genoemd als manieren/platforms waarop gepest wordt.
- Als er sprake is van pestgedrag blijkt dat hierover voornamelijk met vrienden of vriendinnen en de ouders wordt gepraat en meestal minder met leerkrachten van school. De vraag is daarom of leerlingen zich voldoende veilig voelen om dit soort zaken bespreekbaar/kenbaar te maken op school.
- Opvallend is ook dat hoewel er (veel) aandacht aan pesten wordt geschonken op scholen, veel leerlingen aangeven dat ze niet (altijd) weten wat ze moeten doen als zij zelf worden gepest of als andere kinderen worden gepest. Op bijna alle scholen zullen hierover afspraken gemaakt zijn met de leerlingen. Toch blijkt in de praktijk dat leerlingen niet goed weten hoe ze moeten reageren/handelen bij pestgedrag.
- Het blijkt dat er meestal in de groep gesproken wordt over het verschil tussen plagen en pesten. Tevens geven vaak bijna alle kinderen aan het verschil tussen pesten en plagen te snappen. In de praktijk blijkt echter dat dit verschil niet zo duidelijk is als dat de leerlingen aangeven. Een belangrijk kenmerk van pesten is namelijk dat het (zeer) frequent gebeurt (dagelijks, wekelijks). Uit de resultaten komt regelmatig naar voren dat leerlingen bijvoorbeeld ook invullen 'elke maand' of 'bijna nooit'. Het is daarom goed om dit aspect (nog eens) nadrukkelijk onder de aandacht te brengen bij de leerlingen.
- In de bijlagen bij de groepsrapporten vindt u de gemaakte opmerkingen door leerlingen. Bij enkele vragen konden leerlingen zelf hun antwoord invullen bij de optie 'anders, namelijk...'. Deze antwoorden zijn per vraag weergegeven in de bijlagen, net als alle algemene gemaakte opmerkingen van leerlingen die zij aan het einde van de vragenlijst konden achterlaten. Ga na of u deze opmerkingen herkent en of u ze kunt plaatsen. Wij adviseren u om hier zorgvuldig mee om te gaan en de rapporten als uitgangspunt te nemen bij het verbeteren of aanscherpen van zaken.

Aanzet voor aanpak

Algemeen

- Het kan zijn dat het onderzoek wat bij leerlingen heeft losgemaakt. Het is daarom van belang zorgvuldig om te gaan met de bespreking en verdere verwerking van de bevindingen.
- Rapport doornemen en nagaan of de bevindingen worden **herkend**.
- Ons advies is om de aspecten die niet worden herkend door de leerkrachten te laten verdiepen met de groepen. Hierbij gaat het erom te achterhalen wat de concrete achtergronden zijn van de resultaten (die niet worden herkend). Indien de leerkracht deel uitmaakt van naar voren gekomen aandachtspunten adviseren wij u om de verdieping door de leidinggevende of door de IB'er te laten uitvoeren. In het belang van alle betrokkenen is het dan zaak om dit zo snel mogelijk te doen.
- Bereid zijn om te willen **ontwikkelen** en met de bevindingen van het rapport aan de slag te gaan. Hiervoor is het belangrijk dat u open staat voor de resultaten van het onderzoek en probeert de resultaten zo objectief mogelijk te benaderen (dit houdt in dat u niet zelf de resultaten gaat interpreteren, of zelf redenen gaat bedenken voor bepaalde scores van de leerlingen; hier is bovengenoemde verdieping met de groep juist voor bedoeld).
- Bepaal aan de hand van het rapport en de verdieping welke aspecten verder ontwikkeld of aangescherpt kunnen worden. Ga na of dit vooral beleidsmatig is of dat het meer om de implementatie gaat.

Route

- Lees het rapport door en ga na of u de bevindingen herkent.
- Als team het rapport bespreken.

- Indien er voor sommige aspecten geen sprake is van herkenning, kan verdieping worden gezocht door de leerkracht. Eventueel door de leidinggevende of de IB'er.
- De volgende stap is erkenning; nagaan welke aspecten om ontwikkeling of aandacht vragen. Wellicht is het mogelijk om de leerkracht(en) handreikingen te geven om bepaalde punten aan te pakken in de groep. Het is ook mogelijk dat het aspecten zijn die schoolbreed aandacht of ontwikkeling vragen. Bijvoorbeeld het aanpassen of aanscherpen van het pestprotocol.
- Stel prioriteiten: wat gaan we eerst doen en wat kan nog wachten.
- Formuleer leerdoelen en/of een verbeterplan en stel een tijdspanne vast waarin aan deze aspecten zal worden gewerkt.
- Evalueer na deze tijdspanne de opgestelde leerdoelen en/of het verbeterplan om te zien of er verbetering is opgetreden.

Wij kunnen meer voor u betekenen!

De Onderzoek & Innovatie Groep heeft u naast het veiligheidsonderzoek, nog veel meer te bieden!

Op het gebied van onderzoeken kunt u ook bij ons terecht voor:

- Tevredenheidsonderzoeken onder personeel, ouders en leerlingen
- Competentiescan voor leerkrachten
- Schooltijdenscan onder ouders en personeelsleden
- Werkdrukonderzoek onder personeel
- Imago-onderzoek
- Bestuursevaluatieonderzoek

Naast de onderzoeken kunnen onze medewerkers u ook uitstekend voorzien van advies of begeleiding.

Denkt u bijvoorbeeld aan:

- Presentaties n.a.v. onderzoeksresultaten aan personeel en/of ouders
- Verdiepingssessie n.a.v. onderzoeksresultaten met personeel en/of ouders
- Bemiddeling tussen ouders en school bij conflicten
- Coaching van leerkracht of directeur
- Communicatie-advies

Indien u interesse heeft in een van deze producten of diensten, neem dan vrijblijvend contact met ons op. Onze onderzoekers en adviseurs vertellen u graag meer! Mail naar kees@onderzoek-innovatiegroep.nl of bel 038 4202130. Of bezoek onze website: www.onderzoek-innovatiegroep.nl